Vi Kvinnor

Jul - 59

Nr 8 - 9

FAST MARK

I anledning av Chrusjtjovs tal i Förenta nationerna

Inför den senaste tidens diskussioner i atomvapens- och avrustningsfrågor har jag ofta sagt mig själv: Jag skulle inte kunna deltaga, ty vad skulle jag kunna säga om något så självklart. Hur skulle jag finna ord och uttryck som slog igenom den dimridå som tycks kunna skilja oss människor från att se *möjligheternas enda utstakade väg* — för att tala med Edith Södergran. Vi kan ju inte få fast mark under fötterna förrän vi ser den och går den.

Det slog mig, då Albert Schweitzer nyligen i Malmö blev intervjuad av Bang, att han tog fram *folkrätten* som vägvisare in på den enda möjliga vägen — bort från atomvapnen. Folkrätten (som arbetats fram med möda och nit under de senaste 300—400 åren) den tycks vi helt ha glömt bort, menar Albert Schweitzer. Den drar dock upp de stränga linjerna mellan militären, som ställt sig i krigets och dödens tjänst, och de civila, som *har rätt* att stå utanför — och föra livet vidare. Men atombombshotet, i alla dess stadier och former, hotar alltigenom just detta: *livet*, som skulle föras vidare.

Ja, här har Schweitzer alltså funnit ett klart ord till att bryta igenom dimridån fram till fast mark. Och nu minns man som i en stor vision hans framträdande i Uppsala för 40 år sedan, då han för första gången offentligt gav sin gripande berättelse om hur han alltifrån tidig ungdom sökt *grunden* för vårt västerländska tänkande — och därmed vårt handlande — och kommit till följande häpnadsväckande resultat: *Vi har ingen grund*, ty vi har upphört att verkligen tänka. Vi har upphört att ställa de enkla frågor till vårt liv, som kunde få fattbara och förpliktande svar. Därför har vi ingen etik, dvs inget inifrån tvingande förhållande till människor och till världen omkring oss, och därför är vår kultur stadd i en rasande förödelseprocess. Han menar att sista gången västerlandet verkligen *tänkte* var på 1600—1700-talet, då läran om *naturrätten* arbetades fram. Han påminner om att dessa århundradens stora revolutioner i England, Amerika och Frankrike med sina förklaringar om *de mänskliga rättigheterna*, inte var löst påhittade. De menade att vara uttryck för *naturrätten*, den oeftergivliga och självklara grunden för ett värdigt människoliv.

Man känner det djupa sammanhanget i Schweitzers vision: *Naturrätten* som grund för de mäktiga revolutionära händelser som för ett par århundraden tillbaka bragte ny historia in över västerlandet, och *folkrätten* som i dag borde visa oss vägen mot en möjlig framtid.

Schweitzer tycks inte ha rört vid Chrusjtjovs tal i FN. Dock — på samma sätt som för Schweitzer lösenordet »vördnaden för livet» kom »järnporten att ge vika, stigen i snårskogen att bli synlig», så kan man inför Chrusjtjovs tal känna en djup lättnad över att det självklara fått språk — i en ansvarig statsmans mun inför världens Förenade nationer. När han nämner »det onaturliga tillståndet av ett kallt krig — — — som folken inte kan tillåta lika litet som man tillåter pest- och koleraepidemier att rasa fritt», när han tillägger att detta kalla krig är dubbelt farligt därför att i dess skugga försiggår en ohejdad upprustning — när han ställer världens årliga 100 miljarder militära dollar mot all nöd, alla skriande andliga och materiella behov, när han visar på att den *hastiga* avrustningen skulle förenkla och därmed kanske lösa det svårartade kontrollproblemet, så frågar man sig: Månne Chrusjtjov verkligen har *tänkt* — i Schweitzers mening — så att han funnit enkla, fattbara och förpliktande svar.

Honorine Hermelin Grönbech

Ur Sovjetregeringens program för allmän och total avrustning

Alla väpnade styrkor — mark-, sjö- och luftstridskrafterna — upplöses och deras återupprättande i varje form förbjudes;

alla slags vapen och stridsförråd, såväl inom stridskrafterna som på lager, förstöres;

alla örlogsfartyg, stridsflyget och alla andra slag av militärtekniska stridsmedel avskaffas;

atom- och vätevapen förbjudes fullständigt — produktionen av alla sådana vapen upphör, de avlägsnas ur staternas rustningar och förråden av dem förstöres;

produktionen av alla slags raketvapen av alla räckvidder, inklusive rymdraketer för militärt bruk, nedlägges och förråden av dem förstöres;

produktion, innehav och förvaring av kemiska och bakteriologiska stridsmedel förbjudes och förråden av alla dessa vapentyper förstöres;

alla militärbaser på främmande territorier — mark-, marin- och flygbaser — avskaffas, liksom alla startanordningar för robotar;

rustningsproduktionen på krigsindustrins fabriker och rustningsproducerande anläggningar på den allmänna industrins företag nedlägges;

alla slag av inkallelser och militärutbildning såväl i armén som i allmänna organisationer inställes, och lagar stiftas om militärtjänstens slopande i varje form — obligatorisk, frivillig, genom värvning osv.;

de militära departementen, generalstaberna, krigsskolorna och alla slags militära och militariserade institutioner och organisationer avskaffas.

Anslåendet av medel för militära ändamål såväl genom statsbudgeten som genom allmänna organisationer och privatpersoner upphör.

Krigspropaganda och militär fostran av ungdomen förbjuds i lag, och lagar stiftas som stipulerar det strängaste straff för brott mot varje av de uppräknade åtgärderna.

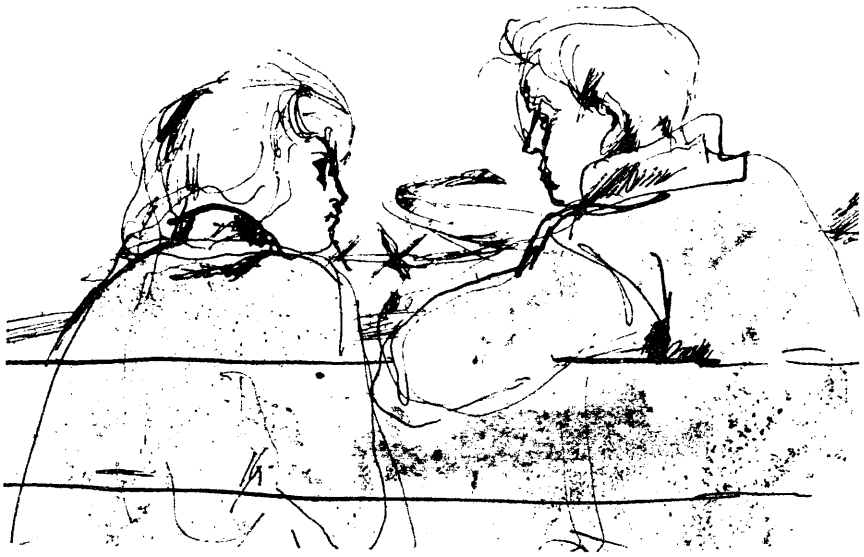

LJUNGEN

av Ingegärd Karlsson

Bakom den gamla kvarnen, vars vingar var bräckta, där blommar ljungen på heden. En stig leder fram mellan enbuskar och slån, men högst sällan sätter någon sin fot där. Ingen har liksom däruppe på heden att göra, det går lika bra att stå på parkeringsplatsen vid riksvägen och se sig runt omkring. Kommentera att så och så ser det ut . . .

Det är kväll. En bil stannar på parkeringsplatsen och en flicka stiger ur med en påse med skräp i handen.

— Stig! Där uppe ligger en gammal kvarn. Vad tjusigt det ser ut. Hon vänder sig mot den öppna bilrutan, vädjande.

— Det är väl inget särskilt med den. Längre bort finns en kvarn som är hel och där är en kaffeservering. Hade tänkt att vi skulle dricka kaffe där.

— Det är vackert däruppe . . .

— Men det är en bra bit att gå . . .

Hon vädjar till honom och till slut ger han med sig. Han stiger ur och stoppar bilnyckeln i fickan. Uttråkad ser han uppåt heden och stoppar händerna i byxfickorna. Hon tänker ta om hans arm, men ångrar sig.

— Det är inget roligt, när du inte vill.

— Tjata inte. Du ser ju att jag följer med.

Ljungen blommar nog. Den brukar göra det vid den här tiden. Små söta blommor. Då jag var liten plockade jag ljung åt mamma, men hon kastade bort den. Påstod att den förde död och elände med sig. Jag satte den i vatten i lekstugan. Tror du på sånt där, Stig?

— Folk tror så mycket . . .

Hon ryggar tillbaka för hans ord. Var inte van vid att han var så där. Kände honom för lite kanske. Hade bara varit ihop med honom tillsammans med gänget. Där var han trevlig och rar.

— Ville du ha haft de andra med också? frågar hon lågt och känner sig tafatt och dum. Sparkar till en sten och ser hur den hamnar i en enbuske.

— Nej, varför det? Jag ville åka ut med dig i kväll. Vi bestämde ju det för en vecka sen.

— Jo visst!

De är snart framme vid kvarnen. Hon ser upp på de spräckta vingarna och på den ljungbeklädda heden bakom. Förut, där nere vid vägen hade allt varit så enkelt. De skulle titta på kvarnen och på de små ljungblommorna och sedan . . . Nu blev hon rädd. Gick litet saktare och såg på honom där han gick framför henne, med det blonda håret härligt rufsigt. Så hade hon inte sett honom förut. Hade inte haft lust att smeka håret, som nu. Att han var tjugo år hade hon inte tänkt på förut. Hon själv var sjutton.

— Ja, nu är vi här. Faktiskt ganska snyggt. Han vände sig om då han märkte att hon kom efter. Nu var han som vanligt igen.

— Så tyst allt är.

— Joo . . .

Vad skulle hon nu göra . . . Hon böjer sig ner i ljungen och smeker den. Han kommer närmare och tar ett strå i munnen. Tuggar det och knuffar till henne. Hon faller och repar benet. Det blöder litet. Men hon säger ingenting om det. Skrattar och knuffar tillbaka.

— Du är söt, säger han och ser granskande på henne. Sötare än någon annan.

Hon skrattar och är glad för att skymningen döljer hennes heta rodnad. Ingen har sagt så till henne någon gång. Snygg, har många sagt, men inte söt.

— Det är kallt. Skulle ha tagit med jackan.

— Du får låna min rock, säger han och breder den över hennes axlar. Hon ryser till av välbehag.

— Fryser inte du?

— Jag är varm. Känn själv . . .

Hon känner med handen över hans arm. Det bränner till inom henne. Hon får lust att låta handen vara kvar hos honom — låta hela sitt jag vara hos honom — men hon drar sig tillbaka.

— Du är rädd.

— Lite . . .

Skymningen tätnar och i buskarna prasslar fåglarna. Ljungen rasslar. Svaga toner från en bilradio söker sig fram. Bromsas upp av en ångvissla från ett tåg.

— De har ånglok kvar än, säger han och borstar av skräp som fastnat på byxorna.

— Ja.

Han kommer nära henne och lägger armarna runt hennes axlar. Hon känner hans kind mot sin. Det är skönt så. Hans läppar är mjuka mot hennes nästipp. Hon darrar till och gör en rörelse för att komma loss.

— Har du haft någon . . . Någon, som . . .

— Jag har haft fyra, säger hon sakta. Men det var bara tröst. Det var ingenting . . .

Han släpper henne och reser sig upp. De börjar gå neråt. Hon förstår att hon inte borde sagt det så. Hade inte behövt säga någonting alls.

— Du är väl inte arg, säger hon. Du ville väl inte att jag skulle ljuga.

— Nej. Visst inte!

— Varför är du så här?

— Flickor ska alltid förstöra allt vackert. Man frågar, men man vill egentligen inte ha något svar. Vill alltid inbilla sig något om den flicka man tycker om.

— Oskuld . . .

— Kanske . . .

— Varför låter ni inte en flicka förbli det då? Hur många flickor tror du vill . . . Ömhet är det vi alla vill ha innan vi är vuxna nog att tro på kärlek. Men vi får inte denna ömhet hos någon, så länge vi inte går i sängen med dem.

— Av egen erfarenhet?

— Ja.

— Du säger ni, som om också jag gjort dig illa. Jag vill inte ha det så . . . Med dig vill jag ha det vackert en gång . . .

— Du är rar.

— Vi har känt varandra länge, men vi har inte vetat om förrän i kväll vad vi kände och hur vi kände för varandra.

Hon nickar ett svar och ler. Nu är hon glad igen. Han vill vara ihop med henne. Det känns tryggt att veta.

— Var det längesen? . . .

— Snart två år sen . . . Nu tror

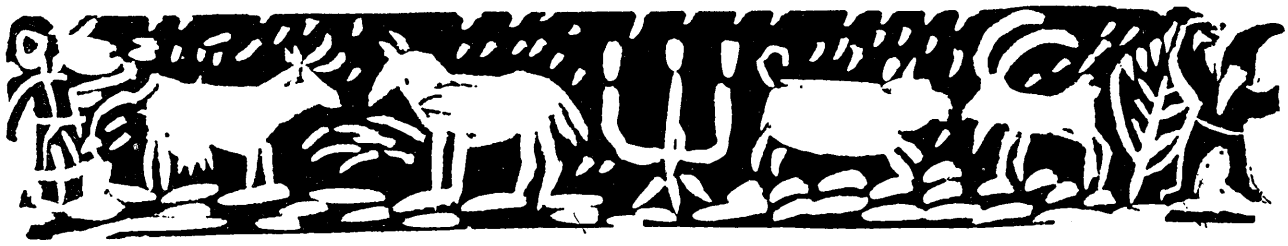

Sjutton blombuketter arton julskinkor och ett enda julgransljus

Ett julminne berättat av ASTRID PETTERSSON

Det var på hösten 1944 som ett rykte kom ut i en av Hallands nordligaste byar. En stor sugga som väntade sin andrakull lurade sin ägare på avkomman. Hon förblev till sin död en förstföderska. Ägaren gav då i hastigt mod ett löfte att skänka bort det fläsk som kom ovanför gränsen för det normala. Etthundrasjuttiofem kilo sugga för fyrtio ransoneringskilo. Jag möttes av avundsjuka blickar var jag gick. Bönder har det bra. Tio-tolv smågrisar hade heller inte varit fy fläsk, var mitt svar.

En dag började fruarna i samhället göra sej ärende till vår sugga. Hon stod tyst inhyst framför hästarna i en provisorisk box i väntan på lusseotta. Hon hade en mjölbinge strax bredvid sej och när fruarna matat med potatisskal och avfall fick hon en skopa mjöl som efterrätt. Det var många som kliade henne på ryggen och skaffade sej en inteckning i fläsket. Suggan upplevde dock aldrig lusse. I slutet av november matstrejkade hon, gödd så att benen inte bar henne. På Astriddagen vägdes hon, vederbörligen stucken och skållad och tömd. Hon vägde 229 kilo. Jag fick 17 stycken blomsterkvastar den dagen plus fyra sandskäddor och ett kilo ullgarn. Det var den enda gången i mitt liv jag kunnat göra 18 julskinkor av en gris.

Så kom julafton. Jag var inte nöjd med det jag givit av mitt överflöd. I en liten stuga på vår mark bodde Emelia, och henne hade jag inte sett till på månader. Jag plockade en korg full med litet av varje, limpa och korv och sylta. Jag kände mej rätt ädelmodig när jag trött av julstöket vandrade iväg. Nog skulle jag skaffa mej ett kryss i Herrens stora bok. Om han nu förde böcker.

Jag knackade på dörren, väntade och knackade igen. Mitt ädelmod började sjunka. Emelia kanske hade slutat sina dagar, ensam och glömd. När hade jag sett henne sist? Hon var ju inte bland de sjutton. Korgen stod där så simpelt liten i månljuset och knackningarna ekade i det lilla uthuset. Till sist måste jag söka upp grannarna och fråga efter Emelia.

— Har du knackat på rutan, sa grannfrun.

Nej, jag hade bara knackat på dörren och Emelia öppnade aldrig för den som inte var mer bekant.

Grannfrun följde mej och vi kom så småningom in till Emelia. På en stol vid hennes säng stod ett litet julgransljus, bredvid låg en tändsticksask. Emelia hade lagt sej tidigt på julafton för att kunna ha det lilla ljuset i behåll när alla andra hade ljus. Fotogenen var ransonerad och bara de som hade barn fick julgransljus.

När jag gick hem den julaftonen vågade jag inte tänka på alla de minus jag skulle ha haft om vår Herre fört böcker. Vi hade haft ljusstöpning hemma och fördärvat en hel massa präktiga ljusstumpar med alltför mycken talg. Det stod sex handstöpta ljus på olika platser i mitt hus, men inget enda gick att tända. De osade och rann. Talgoxarna fick dem sen på vintern. Talgoxarna hade nog tyckt bättre om talgen utan stearin.

Emelia är död för många år sen, men aldrig mer kommer jag att stöpa ljus. Det får vara mitt straff.

---

jag att jag är vuxen. Då var allt så annorlunda . . .

— Jag har inte varit med om det än . . .

Hon rycker till. Känner sig besvärad för att hon sa det så. Men ord är besvärliga. Det är lättare att tänka. Det kommer för henne att just denna natt är ordens födslotimma. Där nere på vägen, där bilarna rusar fram med brinnande ögon, som demoner, är natten hon själv. Natten *kan* vara vad som helst.

— När du gav din mor ljung, och hon inte ville ta emot den, blev du ledsen då? Han säger det sakta som om han länge gått och tänkt på just detta som hon förut berättat för honom.

— Jag grät i lekstugan . . . För mig var blommorna så vackra. Att, dö, det är ju precis som att sova, då man är mycket trött . . . Därför var jag inte rädd för ljungen, fastän hon sa att den bådade död.

— Vem har sagt att döden är så? . . .

— Pappa! Han sa det innan han dog.

Han tar upp bilnycklarna och leker med dem i handen, innan han tar ett hopp fram till stora vägen. Av den oroliga blicken och de häftiga rörelserna, förstod hon att det var bäst för dem båda att fortast möjligt komma hem. Hon knäpper händerna i knät och hör honom starta. Men hon vågar inte just nu se på honom. I morgon måste allt vara som vanligt igen.

SALVATORE QUASIMODO

ANNO DOMINO 1947

Så har ni slutat slå på era trummor
med dödens rytm vid alla horisonter
bakom de fallnas flaggomsvepta kistor
till ständigt lidande och ömkans tårar
i de förstörda städernas ruiner.
Och ingen ropar längre: »Gud, min Gud,
vi har du övergivit mig?» Det flyter
ej mjölk, ej blod ur genomstunget bröst.
Nu när ni gömt kanonen bland magnolier,
giv oss en dag i gräset, utan vapen,
vid sorlet av det härligt klara vattnet
med vassens friska vippor mot vårt hår,
medan vi famna kvinnan som vi älska.
Låt inget flyglarm ljuda före natten
och plötsligt jaga oss på flykt. Men giv oss
en dag, en enda dag, o jordens herrar,
innan det åter bryter löst, och järnet
med sina skärvor slår oss mitt i pannan.

(Tolkad av Anders Österling)

*

Årets litteräre Nobelpristagare, *Salvatore Quasimodo,* är sicilianare, född i Syrakusa 1901. Av hans dikter har i svensk tolkning utkommit två volymer, Anders Österlings »Poesie» (förlaget Italica) och Arne Lundgrens »Och plötsligt är det afton» (FIB:s Lyrikklubb).

Quasimodos dikter är starkt tidsmedvetna. Trots sitt starka sociala patos använder sig poeten ändå av ett mildhetens språk. Hans lyriska strafftal värmer och slår samtidigt, genom sina mjuka men snabbt konkreta slag. Han använder sig av enkla och direkta bilder, och många av hans dikter har en karaktär av brev till någon, en förtrolig hänvändelse.

Inför sista världskrigets händelser ger Quasimodo uttryck för en häftig smärta inför döden: en smärta liksom slagen med stumhet och talande stumhetens språk, den ropande tystnadens språk. Quasimodo upprörs över mördaren och plundraren som fortfarande finns inom människan: »Du dödar ännu liksom alltid, liksom dina fäder dödat, liksom de djur dödat som såg dig första gången», klagar han i dikten »Min tids människa».

»Ännu vilar sanningen i fjärran.» Det är en sorts hopplöshetens hopp inför människans flykt undan sanningen. Dikten »Nästan en madrigal» slutar han med raderna: »Och mannen som i tystnad träder nära döljer icke en kniv i sina händer utan en blomma, en geranium». Det är den önskan om framtiden han räcker oss, den dröm vi alla bär inom oss.

MARIA WINE

BREV TILL MOR

»Mater dulcissima, nu sjunker dimmorna,
Naviglio hugger förvirrat emot vallarna,
träden sväller av vatten, brinner av snö —
Jag är inte sorgsen här i norr: jag lever inte
i fred med mig själv men jag väntar inte
förlåtelse från någon, många är mig skyldiga tårar
man och man emellan. Jag vet att du inte mår bra,
att du som alla diktares mödrar lever fattig
och rättmätig i din kärlek till söner i fjärran.
I dag skall jag i alla fall skriva till dig.»
— så, kommer du att säga, äntligen några rader
från pojken som gav sig i väg en natt i sin korta rock
med några verser i fickan. Den stackarn så snar som han är
till hjärtat kommer de att ta död på honom en vacker dag någonstans.
»Ja, jag minns, det var från den där grå perrongen
med sina långsamma tåg som forslade apelsiner och mandel
till mynningen av Imera, floden som är full av skator,
salt och eucalyptusträd. Men nu vill jag i alla fall
tacka dig för den ironi som du har lagt
på mina läppar, mild liksom din egen.
Det där leendet har räddat mig från mycken gråt och smärta.
Och det betyder inget, om jag nu har några tårar för dig,
för alla dem som liksom du bara går och väntar
på de vet inte vad. O goda död,
vidrör inte klockan som tickar på väggen i köket,
på dess emaljerade urtavla och bland dess målade blommor
har hela min barndom förflutit:
vidrör icke händerna, de gamlas hjärta.
Men svarar måhända någon? O misskundsamma död,
vördnadsfulla död. Farväl, min kära, dulcissima mater, farväl.»

(Tolkad av Arne Lundgren)

En bild från förberedelserna för kvinnornas uppmarsch i Göteborg. Mångfalden plakat med manande paroller iordningställdes av kvinnorna i god tid.

NEJ till atomvapen!

JA till avrustning och fred!

Det allvar och den värdighet som präglade demonstrationen vittnade om deltagarnas helhjärtade övertygelse att atomvapnen är det största hotet mot deras barn och allt levandes existens.

En klar, stilla och vacker septemberkväll hände något märkligt i Göteborg. Det var onsdag och vid den tid, då mycket folk är i rörelse på gatorna i centrum, vid skiftet mellan första och andra bioföreställningarna. Plötsligt hördes trumvirvlar allvarligt kallande, manande. Och så kom där ett tåg av närmare trehundra kvinnor bärande paroller mot atomvapen, mot jordens förgiftning genom kärnvapenprov, för internationell nedrustning. I spetsen en kvinna med svenska fanan och många huvuden blottades till hälsning. Strax före gick en vänlig polis, som stoppade all trafik. Vartannat led bar facklor, som fladdrande belyste parollerna och de värdigt allvarliga kvinnoansiktena. Från Gustav Adolfs torg till Götaplatsen och åter gick tåget.

Dagspressens ovilja att alls återge händelsen eller att förringa den i någon undangömd notis beklagar vi. Men människorna på gatorna fick en tankeställare. Man hörde yttranden som: — Av alla demonstrationer jag

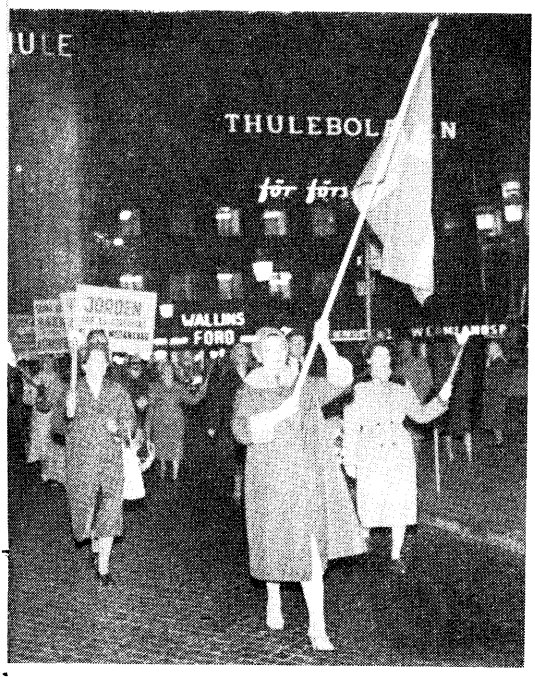

Här en bild av täten i tåget med svenska fanan i spetsen. Under smattrande trumvirvlar och i festligt fackelsken gick det långa kvinnotåget från Gustaf Adolfs torg till Götaplatsen.

sett har jag aldrig blivit så gripen och imponerad som av denna.

Och vi själva, som gick med — vi hade nog många haft svårt att övervinna vår bristande vana att offentligt på gator och torg demonstrera vår uppfattning. Men när vi väl gjort det, då hade vi vunnit i styrka och skulle väl helst gjort om det igen!

— Det var det bästa vi gjort! sa någon. — Det var som en injektion för fortsatt arbete, sa någon annan.

Och när vi på Götaplatsen svängde runt Poseidon och såg fackeltåget i hela dess längd och i dess värdiga målmedvetenhet, då undrade vi: har vi verkligen åstadkommit detta?

Vår innerliga önskan är, att det som vi uttryckte i parollerna skall leda till resultat i fredens tjänst. Om många ville gå och göra sammalunda, skulle möjligheterna bli större.

Maja Bolling

Tysta och allvarliga bevittnade åskådarna kvinnornas marsch.

DEN SOM ÄLSKAR MER

Forts. fr. sid. 25

draget? Är det *så* längesen vi spelade sist?

Ettan blir förlägen. Hon drar hastigt ut en svart bonde mitt i raden, han åker ut två steg på planen mittemot den lille gule, som redan står där . . . Så där ja, nu är spelet i gång.

— Var mamma styv i att spela schack? frågar Ettan oförsiktigt. Hur kunde det halka ur henne? Nu börjar pappa tänka på mamma igen . . .

Men det har han gjort hela tiden, det förstår Ettan av hans sätt att svara.

— Hon var inte så tålig, men dum är hon inte som du vet! (O, så stolt han låter!) Men du blir nog en bättre schackspelare, du har tålamod och intresse för varje drag . . .

Och nu har pappa kommit så långt att han rockar, det går ganska fort när han spelar utan drottning. Ettan ser lyckligt darrande på det gula tornet, som nu snart kommer att hota hennes kung. Hon tycker om tornet, det går så rakt och så långt. Ända till fältets yttersta gräns. Och det är vackert med den lilla murkronan, det liknar Draghällans fyrtorn . . . Hästarna är så fula med sina stora huvuden på den lilla kroppen, de liknar de löjliga familjerna, och deras gång är så krökt och underlig . . .

— Schack! säger pappa.

Ettan ser genast att hon försummat skydda sin kung — hon har suttit och tänkt på annat. Efter två drag är hon matt.

Men det gör ingenting. Pappa tycker om att vinna. Han ser så glad och uppspelt ut.

— Du spelade bra i början, säger han berömmande. Men du måste lära dig att angripa, inte bara gå på defensiven. Den är du skicklig med . . .

Och pappa börjar genast sätta upp pjäserna för ett nytt parti . . .

*

Och så gick de tre dagarna, de gled bort på en ström av varm glädje, av ljuv förtrolighet. Aldrig, aldrig skulle Ettan glömma dem!

Men på torsdagseftermiddagen kom mamma hem med alla barnen, och hon berättade om släktmötet med sin klara röst och tog hand om hushållet igen som om Ettan aldrig funnits till. Och pappa fick sin mat som vanligt, men nu orkade han inte äta den. Han låg och såg ut i rymden bort mot dörren när mamma var ute, och Ettan märkte han inte annat än med stor ansträngning. När mamma sjöng ute i salen, kunde han säga till Ettan:

— Hör, så vackert hon sjunger!

Tiden gick, men pappa blev inte bättre. När han såg att mamma inte trodde att han skulle dö, beslöt han att tala med Ettan.

— Hör du, Ettan, sade han en dag, mamma har så mycket att stå i, jag vill inte göra henne bekymmer med att tala om min död. Men om du tar fram min svarta anteckningsbok ur skrivbordslådan, skall jag tala om för dig vad ni måste veta när jag är borta . . .

Och Ettan satt vid pappas säng en dag när mamma gått till torget. Hon skrev upp hur stor livförsäkringen var och vilka föreningar pappa tillhörde — Odd Fellow och Kaptensförbundet och Hundramannaföreningen och vad dessa föreningar var skyldiga att ge änkan och barnen. Tårarna gjorde henne nästan blind, men hon sade tappert:

— Ja, pappa! Nu har jag skrivit . . .

Hennes hjärta värkte av kärlek till pappa, och hon visste att sådan ville hon också bli — hellre älska så som pappa älskade mamma än att vara sval och glad som mamma! Hellre lida så bittert som pappa led, när hans blick förgäves sökte den han älskade — hellre det, än gå blind mittibland så mycken underbar och strålande kärlek!

*

Och när pappa slutit sina ögon för alltid om den blå blicken, då gick Ettan ut i världen med honom som förebild. Inte klart och medvetet — men så att hon alltid valde att bli den part i ett förhållande som älskade mer och som därför måste lida mer . . .

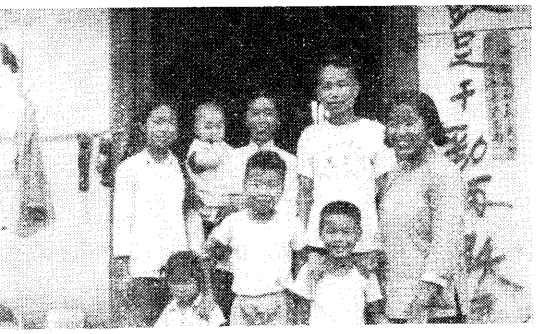

BRITA ÅKERMAN:

Från en liten grönsaksby till ett kvarter i Peking

I en grönsaksodlande by utanför Shanghai träffade jag en 20-årig nygift flicka. Kraftig och glad i prickig blus och med en stor hätta på huvudet som skydd mot solen stod hon ute på fälten med tomatplantor och hackade ogräs. När det blev middagsrast bjöd hon mig att följa med och se hennes hem. Hon och hennes man bodde i ett rum i hennes föräldrars hus. Det var mycket prydligt med nytt trägolv, ny stor säng med svarvade stolpar. En mörkbrun byrå med tredelad spegel, vaser och toalettsaker, teservis och fotogenlampa. Kistor stod staplade på varandra, några stolar, ett litet tvättbord — det var hela möbleringen. Fräscha sängomhängen i tunt bomullstyg, rutigt i rosa och blått, på sängen ligger ett rosafärgat, blankt sidentäcke och två små kuddar, prydda med broderier av fåglar och lotusblomma, symboler för den äktenskapliga lyckan.

Hennes man arbetade 8-timmarsdag i industri i stan och kom hem lördag—söndag. Själv arbetade hon sina tio timmar i jordbruket. Fadern var snickare, hon var äldsta dottern med sex yngre syskon, de flesta i skolåldern, den yngsta bara omkring ett år.

Jag åt middag med familjen i deras rymliga förrum, där det fyrkantiga matbordet stod mitt på golvet och utefter väggarna kistor och lite grejor av olika slag, också ett lågt bord och små bambustolar för de mindre barnen.

Familjen brukade hämta sin mat i kantinen och hade i dag därifrån tagit hem ris, grönsakssoppa med potatis, vitkål och tomater och en köttstuvning. Till gästens ära hade man lagat några extra rätter i det gamla köket med den stora spisen prydd med figurer i brunt på den vita putsen. Det var omelett och stekt fisk fångad i byn.

Vi besökte byns barnkrubba för ett 30-tal barn upp till tre år. Den såg ganska förfallen ut till det yttre, men var upprustad invändigt med nylagda golv, små sängar och pottor i prydliga rader. Den hade en rymlig inhägnad lekplats, personalen bestod av några äldre kvinnor och några helt unga flickor. Som i alla länders barnkrubbor blev man lite beklämd över ett- och två-åringarnas vemodiga utseende, där de satt i små korgvagnar eller hagar, alltför rena och stillsamma i jämförelse med honom som klängde på farfar därhemma.

Kantinen var inrymd i ett stort luftigt hus som tidigare varit någon slags förrådslokal. De familjer som äter där regelbundet har sina särskilda bord. Där satt mammor med småbarn som fick en tår av mammans bröst och en tugga ris omväxlande, vid några bord satt skol-

FRÅN GRÖNSAKSBYN (uppifrån och ner):

Familjen som artikelförfattarinnan besökte. Längst t. h. bredvid familjefadern ses äldsta dottern, lyckligt nygift.

Barnen i bondgården hade egna små bord och stolar.

Utanför byns barnkrubba.

I bykantinen får också de minsta middag — av mor.

Från lekskolan i byn.

barn och väntade på föräldrarna, där satt en del gamla, några ensamma män osv. En särskild liten kö bildade de som kom med stora aluminiumkärl med lock för att hämta mat för att äta hemma.

En liten mödraklinik skött av en barnmorska och ett biträde disponerade två rum med 5 bäddar. Där låg tre nyförlösta kvinnor med sina svarthåriga, rynkiga babies i små sängar bredvid sig. På väggen hängde en serie affischer som gav en noggrann illustration till sättet att använda ett pessar.

Det där är några minnesbilder från den lilla byn. Livet där föreföll lugnt, vardagligt balanserat, var och en gjorde ett hårt jobb, fick sin föda, sin vila, levde i naturlig kontakt med de andra, flätades in i en gemenskap.

Och ändå var det en by som gått igenom många omvälvningar. Jag ska inte försöka återge vad man berättade mig om det som skett där under de sista 20 eller 10 åren, jag ska hålla mig till något av vad som skett i byn det allra sista året.

Förra året hade byn uppgått i distriktets nybildade folkkommun, en samorganisation av hundratals byar och småsamhällen för gemensam drift av jordbruk och småindustri, även av skolor, sjukvård, socialvård etc. Omkring tiotusen hushåll ingick i den här folkkommunen.

Samtliga foton, med undantag för det här ovan t. v., stammar från artikelförfattarinnans kamera.

FRÅN PEKING: T. v. artikelförfattarinnan på besök i en metallfabrik.

Ungdomar i en fritidsklubb sysselsatta med elektriska experiment.

Arbete med att klippa ut delar ur mässingsskivor under blommande magnoliaträd på en gård i Peking.

Barnkrubba i Peking, startad av husmödrar.

I en kvartersverkstad sysslar kvinnor med att sätta samman cyklar.

Lekskola på gården i ett bostadskvarter i Peking.

För de enskilda människorna innebär väl nyorganisationen i allmänhet inte stora förändringar av deras arbete. Normalt sysselsättes var och en med jordbruks- och industriarbete i närheten av sin bostadsort. Men för gemensamma större arbeten, framförallt anläggningsarbeten för att hindra flodernas översvämningar eller för att ordna ett bevattningssystem till skydd mot torkan kan folkkommunens ledning uppbåda stora kadrer med arbetskraft som för en viss period dirigeras till en viss plats. Även för uppbyggnad av andra större anläggningar etc. kan arbetskraft sändas ut på detta sätt.

Mycket finns skrivet om folkkommunernas uppkomst och principer. Jag talade med männen och kvinnor-

Forts. å sid. 26

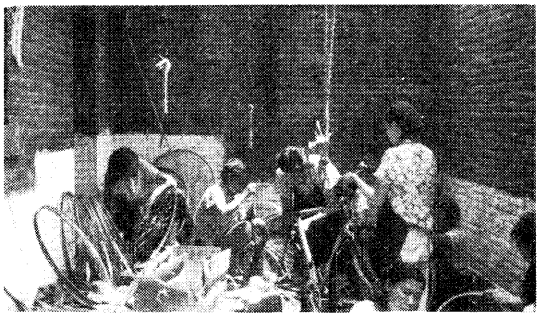

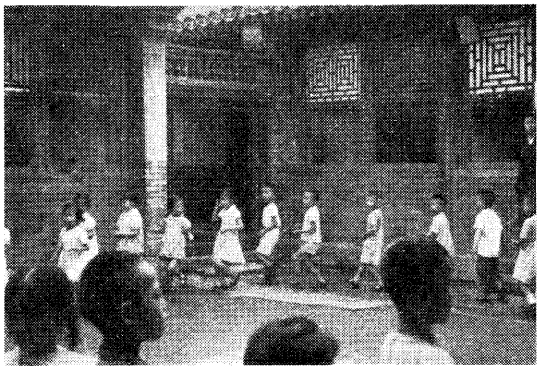

”Med glädje ser jag fram mot en ny tid”

Min barndoms erfarenheter och, i lika mån, de erfarenheter jag gjort som far till mina barn, lärde mig att kvinnans delaktighet i människans fysiska och andliga utveckling är mycket omedelbarare och aktivare än vad mannens är.

Trots detta är det ett faktum att kvinnorna, våra mödrar och systrar, våra hustrur och döttrar, ännu i dag, framför allt i de underutvecklade länderna måste spela slavinnans roll. Till och med i länder med en samhällsordning som tillerkänner kvinnan fullständigt politiskt och ekonomiskt likaberättigande, verkar ännu årtusengamla patriarkaliska traditioner — inte officiellt men i en del kvarlevor från det förgångna som visat sig svåra att utrota.

Med glädje ser jag fram mot den tid i vilken mina barnbarn och deras barn skall leva. Fattigdom och arbetslöshet, ras- och klasshat skall inte längre finnas. Politiskt och ekonomiskt förtryck — även det gentemot kvinnan — kommer bara att vara ett dystert minne från en övervunnen epok. Människorna kommer att uppleva en tid när det inte längre finns några gränser som stänger för oss. De kommer att leva i 150 år och inte bli gamla. De kommer att dö unga även om de är 150 år gamla.

Med detta vill jag till er, ni kvinnor, ha sagt att jag med glädje ser fram mot en tid då också mannens patriarkaliska inställning och den hos kvinnan genom årtusendena inplantade underdånigheten inför mannen kommer att vara restlöst utplånade.

Nazim Hikmet

Den turkiske diktaren Nazim Hikmets namn är känt och aktat över hela världen.

Inget övergrepp mot människor, var i världen det än sker, lämnar honom oberörd. Som lidelsefull representant för de arbetande människorna, i vars tjänst han ställt hela sin talang, och som förespråkare för vänskapen med Sovjetunionen blev den nu 57-årige Nazim Hikmet häktad år 1938 och dömd till 28 års fängelse.

Under det starka trycket från världsopinionen tvangs den turkiska regeringen 1951 att öppna fängelseportarna för diktaren. Samma år tilldeladse han det internationella Leninfredspriset. Hans dikter är otaliga. Vi minns från våra egna spalter hans skakande dikt »Liten död flicka», ägnad Hiroshimas barn och en mäktig appell till kamp mot atomvapnen. Vi minns hans varma hälsning till Sveriges mödrar inför Mors dag 1959, publicerad i nr 5 av vår tidning. Han gav den formen av en hyllning till sin egen mor — »mitt livs skönaste kvinna, som jag aldrig bedragit».

TRE DIKTER

av Maria Wine

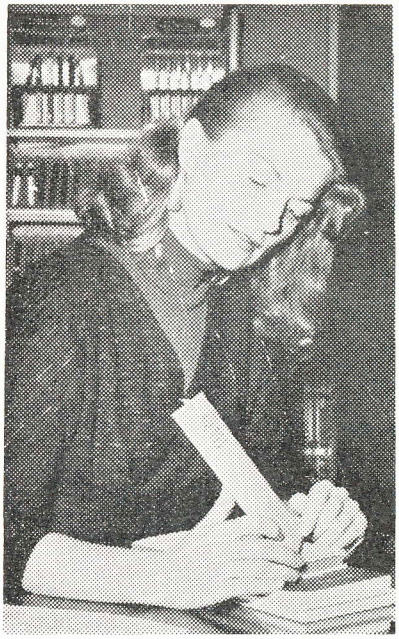

MARIA WINE HAR I HÖST UTKOMMIT MED EN NY DIKTSAMLING, »SKÖNHET OCH DÖD», VARUR DE TRE DIKTER ÄR HÄMTADE SOM VI HÄR MED FÖRFATTARINNANS ÄLSKVÄRDA TILLÅTELSE PUBLICERAR.

MIN SVARTA STEN

Jag har återfunnit min sten:
min svarta sten
som genom sin långa frånvaro
gjort mig till både tiggare och tjuv
Nu vilar den i min hand
och dess tyngd är tyngre, tryggare
än min sorg:
min hand rädes ej mer sin ensamhet
Min sten
är kanske tusen år
kanske miljoner år
den kommer från havet eller berget
från stjärnhimlen eller jordens
mörker
Den har ett hjärtas form
är svart och outgrundlig som ett hål
glänser som svettig negerhud
är genomborrad av havsgrönt
stjärnsplitter
och en fågel har för alltid inristat
i den
sina vingslags hemliga runtecken
Min svarta sten känns glatt och len
som elfenben
men kan också vara en mörkrets
blinda mullvad
Hur många har plockat upp min sten
och ägt den:
kanske tusen
kanske bara e n
Ville han ge den som tecken på evig
kärlek
åt sin älskade
eller var han ohjälpligt förälskad
i dess skönhet?
Kanske han i övermod trodde sig
kunna väcka stenen till liv med sin
värme
eller kanske att han som jag väntade
att stenen skulle röja sin hemlighet:
hur den blivit till sten
Just nu äger jag helt min svarta sten
men jag vet att den snart försvinner
Dock endast
för att slutligen komma tillbaka
och äga m i g helt

NÅGON GÅNG . . .

Någon gång ska jag genomföra min
dröm
att i ljusa sommarnatten
åka skridskor på havets månstrimma
utan att min tyngd ska rubba eller
släcka
en enda av dess ljusfläckar

Någon gång ska jag plocka de
darrande frukterna
som hänger på fruktans ofruktbara
träd
och med frukternas frön plantera
nya träd
utan fruktan

Någon gång ska jag lära mig
att dra ut den darrande pilen
ur det sårade ögat
utan att tillfoga ögat en ny smärta

Någon gång ska jag lära mig förstå
varför samma vind som darrar så
tyst i vattenglaset
vrålar som ett sårat djur när den
rusar
över de fria slätterna

Någon gång ska jag genomföra min
önskan
att i mörkaste vinternatten
väcka två ensamma stjärnor till
kärlek

JAG SLÅSS MED MIN DROTTNING

Jag slåss med min drottning
som blivit grym av leda över sig
själv
jag har tagit ifrån henne land och
tron
nu sitter hon vid min dörrtröskel
och vässar sina ögon mot mitt
nyckelhål

Jag slåss med min drottning
som blivit svag av hat till sig själv
jag har tagit ifrån henne skönhet och
ungdom
nu sitter hon bland tistlarna
och speglar sig i en förgätmigej

Jag slåss med min drottning
som blivit bedrövad över sin
ensamhet
jag har tagit ifrån henne mig själv
nu ligger hon vid mina fötter som en
tiggerska
och ber att få ge mig sitt hjärta

Jag slåss inte mer med min
drottning:
hennes hjärta är ju en spegelbild
av mitt eget hjärta

Krishna Hebbar: Jungfrulighet.

Andrea Andreen:

En ganska underbar man

Ur min indiska dagbok.

5/11. På eftermiddagen kom R. L. hem och tog mig med till målaren. Det var en stor upplevelse för mig. Han heter Hebbar, är i Elias ålder (min son var då 41 år) och säkert en av Indiens förnämsta nu levande konstnärer — en smal medellång man, med vacker profil och charmfulla handrörelser. Hans fru är så söt och har ett litet lustigt uttryck, humoristiskt, i leende och ögonvrår som är föga indiskt och hela tiden påminner mig om en svensk flicka, jag tror Karin Gunnäs. Hon är 29 år. De har tre barn. De bor i en överfylld stadsdel men nära havet: i två rum — hans mamma också. Jag tyckte om golven, både i trappor och rum var de röda, tegelrött kakel.

Hebbar är inte bara en betydande målare, han är också en stor personlighet. Av någon anledning talade han vid mitt besök utan mycket uppmuntran om sig själv. Född i en liten by i Sydindien. Fadern var bramin så han kunde inte arbeta med jord. För familjeförmögenheten, 600 rupees, hade han köpt litet mark som utarrenderades. Familjen levde med tre barn på arrendet.

Så tidigt Hebbar minns brukade han göra leksaker i lera. I byn fanns en 5-årig skola. Där gick han och lärde sig läsa och skriva så pass att han hjälpte byns hantverkare med deras skrivgöromål. På det sättet blev han förtrogen med deras yrken; de gjorde trä- och silverarbeten bland annat. När han slutat skolan var han elva år, man börjar vid sex år i Indien. Då gick den lilla egendomen förlorad genom en process, stor fattigdom var följden. Han var mycket olycklig då, arbetade i en stad rätt långt bort, något restaurangarbete. Några år senare lyckades han få ett arbete som biträdande lärare i en mellanskola, han förtjänade den sagolika summan av 4 rupees per månad och fick samtidigt undervisning. Den tiden var han mycket lycklig, allt gick lätt — jag tror det var två mil att gå varje dag. Hans mor var underbar, hon var alltid uppe på morgonen, väckte honom och gav honom mat.

Krishna Hebbar: Mor och barn. Detta hans arbete finns i vykort, utgivet av SKV.

När han var 17 år fick en tysk missionär se de teckningar han gjort som undervisningsmaterial och yrkade på fortsatt utbildning. Vid den tiden dog fadern. Modern och han flyttade till en stad där det fanns en högre skola, de hade det svårt förstås. En äldre bror hade fått arbete i Bombay. Så kom han dit, försörjde sig som fotograf och gick i en konstskola på fritiden. »Nu hade jag börjat känna att jag måste.»

Modern valde en hustru åt honom, flickan var tolv år då familjerna möttes i Madras för ceremonien. Jag frågade den söta flickan vad hon tyckte om det. »Åh, jag brydde mig inte om det alls, jag ville bara fortsätta i min skola.» Det fick hon också till sexton år. Vid det laget hade Hebbar länge försörjt sin mor och tidvis även brodern. Till Europa for han 1949 på två år. 1952 besökte han Sovjetunionen.

Jag är mest gripen av de konstverk där han ger uttryck för rörelse, ett par dansstudier t. ex.

Hans lilla förkrympta mor var också med oss. En stark stämning i den enkla bostaden. Han är en ganska underbar man — — —

Den som älskar mer

Novell av GUNHILD TEGEN

Ettan stod vid pappas säng när mamma kom med matbrickan. Det var den rödlackerade brickan med kineser på, men den var skavd på kanterna, där syntes stora fläckar av grå plåt, som smutsiga skrubbsår . . .

Mamma satte brickan på en stol inom räckhåll för pappa, så tog hon servetten ur väskan och bredde den över hans knän och sade med sin klara röst:

— Jag hoppas du skall kunna äta havresoppan. Du var så kry i går, när syster Anna var här!

Detta sade mamma obekymrat, nästan vänligt, men orden droppade som smält bly ner på Ettans hjärta och genomborrade det. Tänk, om pappa trodde att mamma menade något annat med dessa oskyldiga ord! Till exempel: »I går när det var folk här då var du så kry — rata nu inte havresoppan i dag!»

Mamma gick ut igen och pappa satte sig mödosamt upp i sängen. Munnen rörde sig som den svalde gråt. Ettan störtade fram och hjälpte honom att ta tallriken från den röda brickan över på den solkiga servetten; hon stod tätt intill honom och tänkte: Varför kan han inte tycka om mig i stället för mamma! *Jag* skulle alltid vara snäll och aldrig säga ord som gör ont!

— Tack, lilla Ettan, sade pappa, men han tänkte på mamma. Han ville att hon skulle ha stannat medan han åt den tråkiga vällingen, då hade det gått lättare att få ner den. Varför kunde inte Ettan göra havresoppan lättare att äta?

Vid matbordet satt mamma och Lisa och Bror och Lillan och väntade på Ettan. Helga var borta hos kusinerna för hela sommaren. Knappt hade Ettan satt sig på pappas plats, förrän Lillan rabblade: Gudvälsignamatenamen! och mamma räckte ut handen mot den rykande soppskålen. Ettan såg med tillfredsställelse att *de* också måste äta havresoppa! Det hade varit outhärdligt om de fått röda vackra bräckkorvskivor och frasig stekt potatis vid bordet medan pappa satt därinne och försökte svälja vällingen. Nu fanns dock någon rättvisa i världen. Ettan skulle tala om för pappa att de bara fått havresoppa till frukost i dag. Hon sökte tankfull efter ett russin bland de små grynen . . .

— Det skall bli släktmöte på morbror Karls gård i midsommar, sade mamma. Släkten skall samlas så mangrant som möjligt, även barnen. Ettan och Lisa och Bror skall få fara. Tyvärr kan jag ju inte vara med, då pappa är sjuk . . .

Då såg Ettan sin chans.

— Låt mig stanna hemma och sköta pappa! bad hon ivrigt och glömde russinsökandet. Jag kan nog laga mat!

Mamma skrattade, men hon sade inte nej. Ettan var ju »stora flickan», som det hette. Hon måste ju nån gång börja . . .

Och nu fick hon börja — med en snabbkurs i matlagning. Aldrig hade Ettan drömt om att det kunde vara så intressant att ta reda på hur man gjorde köttbullar eller stuvade spenat. Hon lärde sig mer på två dagar än under sitt föregående trettonåriga liv. Det gula smöret, det vita brödet, de röda rädisorna, dessa förut så likgiltiga ting, hade nu fått en djup betydelse, en värme, som kändes ända in i bröstet! Intet under att man måste ta ut vällingtallriken orörd från pappas säng. Vem kunde orka äta välling när man var sjuk och ledsen? Då behövde man goda och vackra saker, och Ettan drömde storhetsdrömmar om de tre dagar hon skulle vara ensam med pappa. Hon bläddrade hemligt i mamsell Hellmans kokbok och såg på de sköna uppläggningarna, de höga krokanerna, den stolta smörsvanen och den färserade fasanen med fjäder i hatten. Visserligen skulle hon inte ha fasan utan gravad lax på midsommardagen, men även den skulle bli skön — den hade ju lyckligtvis så vacker färg! Och de förlorade äggen skulle inte gå sönder, som de gjorde första gången, o nej, de skulle ligga där runda och aptitliga på fatet med den lysande gröna spenaten . . .

Mamma skrattade åt Ettan.

— Aldrig visste jag att du hade anlag för matlagning, sade hon.

Sista kvällen stod mamma uppe sent i köket och strök Lisas röda klänning och Lillans vita, som de skulle ha på släktmötet. Ettan låg vaken i sin säng, hon kunde inte sova av oro. Tänk om det blev regn eller jordbävningen eller — eller — något annat hinder, så att släktmötet blev inställt och mamma och barnen stannade hemma! Gode Gud, bad hon ivrigt för tionde gången, gode Gud låt det bli av! Låt dem fara, låt dem fara!

Och Ettans Gud lät natten gå utan katastrofer, och när hans klara sol

Forts. å sid. 23

I novemberdagens bleka ljus »planterar» Birgitta sommarens blå scilla och skälvande darrgräs på en skärm . . .

Med råvaran

Hos Birgitta och Egil Malmsten där hela familjen, bokstavligt talat, drar sitt strå till stacken.

Luddhavre, vårfryle, bergslok och tåtel. Det är inte så konstigt som det låter, det är nämligen helt vanliga enkla grässorter som växer lite varstans i våra svenska ängsmarker. Och har ni inte tänkt på hur vackra de är, så behöver ni bara titta på en av Birgitta Malmstens stiliga lampskärmar för att finna att också ett simpelt grässtrå kan vara en fröjd för ögat.

Det var Birgitta Malmsten och hennes lampskärmar som var den egentliga anledningen till att vi en vacker höstdag styrde kosan mot Bergshamra. Fastän bara några minuters bilväg från Stockholms centrum, fanns det ingen gatuadress att leta sig fram till, men den stora björken, den röda ladugården och den nu avlövade äppelgården ledde oss rätt i alla fall. Så nära storstaden, men ändå så pass avskilt, det måste vara en god miljö för skapande konstnärer.

I Egil och Birgitta Malmstens vardagsrums-verkstad råder det också en härlig atmosfär av skapande. Halva rummet är översållat med färdiga eller halvfärdiga skärmar. I ett hörn står en vävstol och liksom bara väntar på att Birgitta ska få tid att slå sig ner och trolla med färger och mönster. Runt väggarna berättar några oljemålningar i lugna och sansade färger om det konstnärskap som far i huset utövar.

— Det är länge sedan jag började med mina skärmar, säger Birgitta, som svar på vår fråga, det är nog en 15 år. Idén fick jag när jag skulle göra armatur till ett fjällpensionat uppe i Jämtland.

Idén var att av pergaminpapper, pressade löv, strån och blommor skapa en vacker armatur med förmåga att släppa igenom ett behagligt ljus. Och Birgitta Malmsten lyckades verkligen utomordentligt bra med att förena det ändamålsenliga med det vackert stilrena.

Nu är så gott som hela familjen engagerad i tillverkningen. Både bokstavligt och bildligt talat drar alla sitt strå till stacken. Redan tidigt på våren börjar man samla in »råvaran», dvs de växter som ska pressas.

— Vårfrylen brukar rädda oss på vårkanten, när det börjar ta slut bland de sorter som plockats på sommaren och hösten, berättar Birgitta. Vårfrylen kommer tidigast av alla grässorter och det gäller att passa

Egil Malmsten framför en av sina senaste målningar. De av förkylning drabbade Love och Kira får sällskap i sängen av taxen Puck.

hämtad från ommarängen...

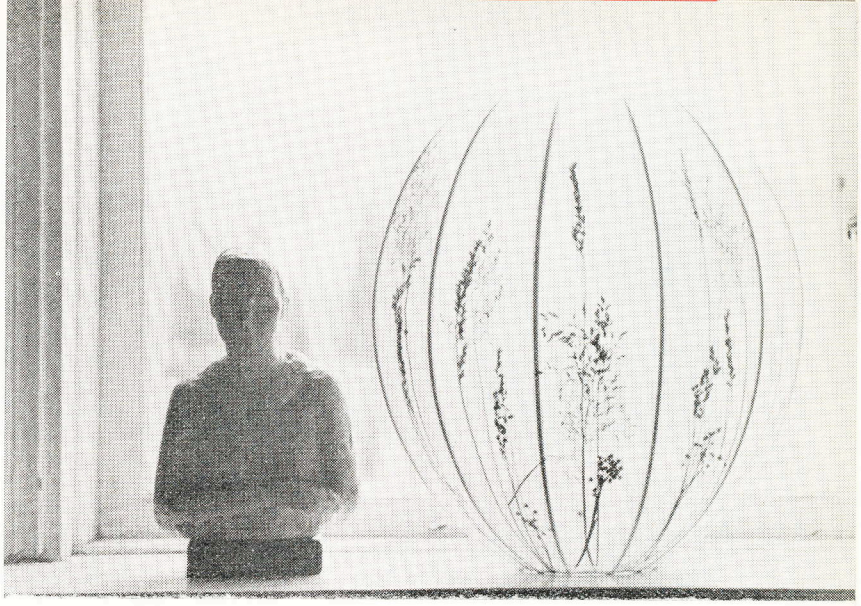

Mot fönsterrutan framträder klart de skira mönstren i Birgitta Malmstens stilrena skärmar.

på och ta den medan den blommar, innan den hinner gå i ax.

— Att dra ut i markerna och samla växter är alltså hela familjens ständiga söndagsnöje? Vi riktigt ser framför oss mor och far, Dine 13, Love 11 och Kira 10 dra iväg med taxen Puck i hälarna.

— Ack ja, vilken idyll, skrattar Birgitta, det är inte alla gånger det går på frivillighetens väg, men en 25-öring för gott jobb underlättar ju alltid. Men visst är det roligt, man lär sig en hel del om växterna — vilka tider de kommer på och var de växer nånstans. För att få tag på darrgräset måste man söka sig till fuktiga marker för att nu ta ett exempel. Scillan, den här lilla blåa blomman har vi alldeles utanför knutarna, hela gräsmattan är full om våren. Den är fin för den behåller sin blåa färg också när den är pressad.

På somrarna brukar vi fara till Öland eller Gotland, fortsätter Birgitta och där samlar vi väl egentligen det mesta av det vi behöver.

— Men hur går det för Egil, får han någon tid över för att måla?

— Ja, det blir ju mest på sommaren förstås. Den här årstiden hinner vi just inget annat än det här, säger Birgitta med en nick mot arbetsbordet.

Med en blick mot vävstolen som onekligen ser lite övergiven ut i sitt hörn, undrar vi hur det går med Birgittas andra konstnärliga intressen — vävning, batikarbeten, för att nu inte tala om det egentliga yrkesarbetet.

Nästan hela familjen samlad vid frukostbordet, Love och Kira med flera varv ylle kring halsen.

— Det är klart att helst av allt ville jag tillbaka till ritkontoret på svärfars firma, säger Birgitta. Och svärfar det är den berömde möbelkonstnären Carl Malmsten. — Jag har ju gått i skola för att lära mig en del om möbler och inredning och det är det jag helst vill hålla på med, fortsätter hon och berättar om några av sina arbeten bl. a. om inredningen av Findus kontor i London. — Men just nu tar lampskärmarna all min tid, säger Birgitta med aningen av en suck.

Så är vi där igen bland luddhavren, vårfrylen, bergsloken och alla de andra sorterna. Och där lämnar vi vår trevliga konstnärsfamilj. Ute doppar en blek höstsol försiktigt sina strålar i Brunnsvikens grågröna vatten, höstfärgerna slår an sitt sista ackord, men på Birgittas lampskärmar finns sommarens härliga dofter av gräs och grönska bevarad.

INGELA

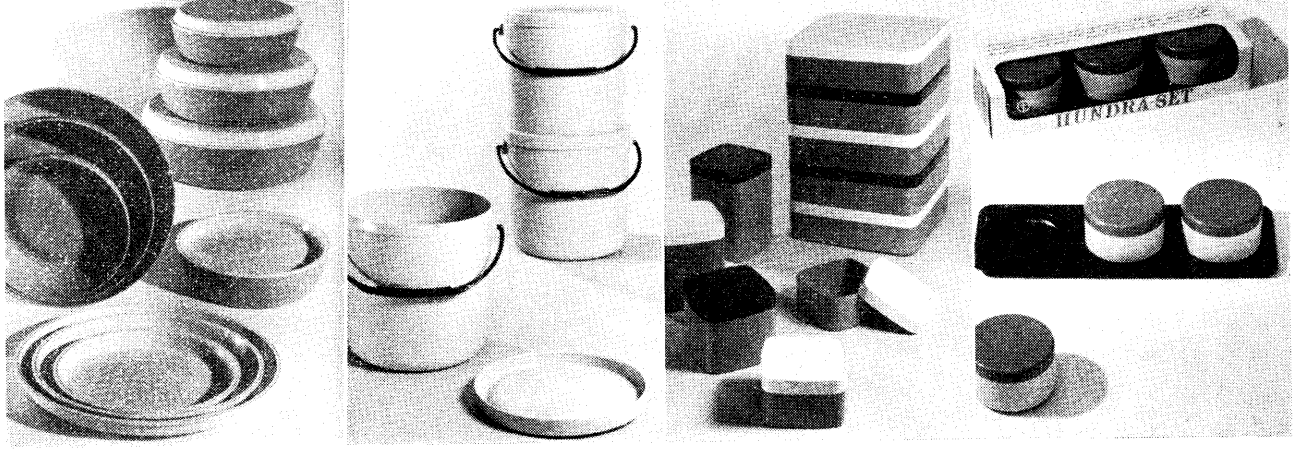

TIPS FÖR SMÅ JULKLAPPSKÖPARE

Julklappen till mor borde förstås vara något personligt och inte hushållsgrejor. Men kläder och sånt är dyrt, tyvärr, och barnens hopsparade slantar ska räcka till så mycket. Så kanske ändå något till huset...

Här några tips på praktiska ting i slagtålig styrenplast från Gustavsbergsfabrikerna. Först t. v. »Roulette», skålar i tre olika storlekar, alla i rött och med beige lock. Den minsta som rymmer 1 liter kostar 3: 75, nästa storlek 2 liter och kostar 5: 75 och den största, 3 liter, kostar 7: 25.

Bär- och sylthinken är tillverkad av etenplast, grepen av styrenplast. Den är gul till färgen, har lock i samma färg och rymmer 4,5 liter. Pris 5: 75.

Burkserien »Variant» finns i blått med ljusgrått lock eller i rött med svart lock. De små burkarna, som kan användas både i kök och badrum, kostar från 2: 25 till 3: 50. Den stora kakburken kostar 5: 75.

»Hundraset» — en burkserie som kan användas på hundra sätt. Beige burk med rött lock. Tre burkar plus svart bricka kostar 6: 75, men burkarna kan också köpas separat och kostar då 1: 30 per st.

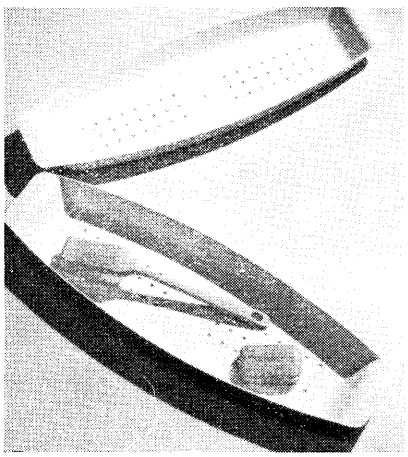

Rätt över badkaret placeras den här praktiska »tvålkoppen» som rymmer också borste och andra tillbehör för badet. Pris c:a 12 kr

Karlar och kläder

Männen är beundransvärda. Allra mest måste man beundra — och avundas — deras förmåga att haussa upp värdet av sina arbetsprestationer och över huvud taget omge sin livsföring med dimridåer. Tänk vilken gloria det står kring en kock jämfört med matoset som ringlar kring begreppet kokerska. En husmor ska kunna laga mat, städa, utföra smärre elektriska lagningar, måla, helst tapetsera, sy — numer även byxor —, tvätta, stryka, pressa etc. etc. Arbetsuppgifter som det behövs minst ett dussin manliga specialister för att klara. Eller tänk t. ex. på barnmorskorna. När en karl ska klara samma jobb är han doktor eller docent och enormt dyr i drift.

Hur tjatas det inte om kvinnors och flickors kläder, hur dyra och opraktiska de är. Och ack, ack, ack hur underkastade modets växlingar. Dock vet varje mor att det är gossarnas kläder som är dyrbara, inte flickornas. Det är gossarna som varje år ska ha nya konstiga jackor, för två år sedan läderjackor, för ett år sedan oformliga uppstoppade ting som skulle imitera flytvästar, i våras illröda bomullsjackor och nu — denna ljuvliga milda höst — tjocka orlonpälsar, förvillande lika vintriga militärpälsar.

Lukas har kämpat länge och med alla tillgängliga medel för en vit (!) orlonsak. Urklippta annonser och Algots reklambroschyrer har förföljt hans mor i veckor.

— Och tänk så *praktiskt,* den kan ju *tvättas,* heter det.

— Tänk så praktiskt om den *inte* behövde tvättas, försöker modern. *Vem* ska förresten tvätta den?

Och Lisbeth ryar: — Ska den där ungen ha nytt nu igen!

En mörk måndagskväll när affärerna är öppna till åtta och modern för trött att längre bjuda effektivt motstånd står Lukas och hon på varuhusets junioravdelning och provar.

— Jaha, säger expediten, det här är vårt sista exemplar, dom har gått som smör ska jag säga.

— Det måste ju betyda att alla ungar har såna här i år, snälla Lukas. Det kan väl inte vara så trevligt, försöker modern lamt. Men Lukas är för ung för detta argument och slutet blev förstås det väntade.

Nästa morgon visar termometern + 10. Lukas avtågar till skolan iförd ylletröja, blazer, orlonpäls. Svettig men lycklig kommer han så småningom hem.

— Herregud så du är påpälsad, suckade familjen. Skrattade dom inte åt dig?

— Jovisst, säger Lukas lyckligt, men *flickorna* tyckte den var stilig och det är väl huvudsaken.

(Det tyckte förresten också Lisbeth sen hon upptäckt att den passade precis till hennes smala figur trots tio års åldersskillnad.)

Tisbe

Ägodelarna

En berättelse från krigsåren av G. Ostapenko

Mina tjänsteresor förde mig ofta till den lilla småstaden som låg så vackert inbäddad i grönt.

En varm sommardag förevisade en av invånarna deras nya Stadion för mig. Han var särskilt stolt över det.

»Och vet ni vem som har äran för att det kommit till?» frågade han och fortsatte: »En av mina gamla bekanta, stadsfullmäktigen Jevdokia Nikititsjna. Vad den kvinnan vill det driver hon också igenom. Hon fick alla husmödrarna i rörelse. Det är också de som planterat alla de här fina popplarna. Jevdokia Nikititsjna hade naturligtvis också personligt intresse av det.»

»Hur så?» Jag brast i skratt. »Det är väl inte meningen att vi ska få se den ärevördiga stadsfullmäktigeledamoten på Stadions löpbana?»

»Nej, inte hon, men hennes son är idrottsman.»

Det var verkligen ett vackert stadion. Ett par pojkar övade sig i diskuskastning.

»Sasja!» ropade min följeslagare och förklarade: »Där är han ju!» Den ene av pojkarna vinkade och ropade:

»Jag kommer strax, ska bara klä om mig.»

Snart kom Sasja springande, klädd i vit tennisdräkt. Jag tyckte genast om honom. Efter en timma var vi redan goda vänner. Sasja är metallsvarvare, om kvällarna går han i aftonskola och dessutom är han ivrig sportsman. Plötsligt ropade han glad: »Där är mamma!»

Uppför trappan kom en ståtlig äldre kvinna. Hennes ansikte med de något skarpa dragen skulle man knappast kunna kalla intagande om det inte varit för den lugna viljekraft och godhet som präglade det.

»Återigen är två bänkar trasiga och trappsteg håller på att rasa ihop», sade hon med påfallande djup röst. »Varenda gång man kommer hit har man anledning att förarga sig.»

Så lärde jag på en och samma dag känna både Sasja och hans mor.

På kvällen tog mig Sasja med hem och när han gick in genom trädgårdsgrinden gladdes jag: det var just ett sådant där hus i en stilla gata som jag så gärna ville se inifrån. Över taket bredde ett par gamla björkar ut sina grenar.

I de små enkelt möblerade rummen var det ljust och hemtrevligt. På väggarna tavlor, böcker i enkla furuhyllor och i det ena rummets hörn stod ett par åror och ett metspö. Det var Sasjas rike!

*

Sedan dess var jag ofta gäst i Sasjas hem och jag njöt av de gemytliga samtalen kring samovaren. Dessa samtal blev emellertid ofta avbrutna av besökande. En del kom till husets fru för att berätta om sina bekymmer och be om råd, andra kom »inom för ett ögonblick» och stannade i timmar. Samtalet rörde sig då om byggnadsmaterial och matsalar, kulturhus och barnkrubbor.

Mest intressant var det när vi var ensamma. När sonen inte var närvarande talade modern gärna om honom. Hon kände honom så väl. I ett sådant ögonblick blev det stränga ansiktet vekt.

»Ni är ändå en bra lycklig mor!» sade jag vid ett tillfälle.

Hon såg bort.

»Denna lycka har inte flugit på mig. När Sasja var 14 år läste jag en gång samman med honom Gorkijs 'Modern'. Då sade han, precis som ni nu: 'Denne Pavel var ändå bra lycklig.' Kanske tänkte han inte alls det jag då trodde, nämligen: lycklig den som kan vara stolt över sin mor. Hjärtat blev tungt i bröstet på mig. Den gången gick jag till stadssovjeten, men inom mig var jag rädd: vad kunde de ha för användning av mig, gamla dumma kvinna?»

»Men ni gick i alla fall?»

»Jag var helt enkelt tvungen. De var hövliga mot mig och gav mig ett uppdrag. Som jag bemödade mig! Hela dagarna satt jag och sydde — jag tog emot hemarbete från en kooperativ fabrik — och på kvällarna ägnade jag mig åt samhälleligt arbete. Ett år senare valdes jag in i stadssovjeten, och sedan dess . . . »

»Allt detta alltså för sonens skull?» frågade jag rakt på sak.

»Till en början ja, men nu ryser jag bara vid tanken på hurdan jag var förr. Alltid bara inom mina fyra väggar . . . »

*

När jag på mina tjänsteresor åter kom till den lilla staden uppsökte jag genast Jevdokia Nikititsjna.

»Nu blir Sasja besviken», sade hon, »han åker direkt från fabriken med sina kamrater ut och fiskar. Se, där kommer ju Katja Bondarenko», hon såg ut genom fönstret, »hennes man har väl ställt till något igen. Då får vi nog inte mycket tid över för oss själva.»

En ung, förgråten kvinna kom in. Hennes ansikte var kraftigt sminkat och pudrat.

»Jevdokia Nikititsjna, jag kommer till er i er egenskap av deputerad», sade hon snyftande. »Få honom äntligen att ta förnuft. Han vill inte lämna ut några av våra saker till mig. Ska jag kanske be honom på mina bara knän? . . . Och tänk såna saker det är!»

»Vad är det för saker?» frågade Jevdokia barskt. »Saker som är värda att man ber om dem på sina bara knän finns inte. Inte heller sådana som är värda en enda tår!»

Den unga kvinnan höjde förvånat på de välplockade ögonbrynen.

Jevdokia Nikititsjna suckade och lade sina händer på den andras axlar:

»Det där kommer du en gång att förstå.»

Hon ledde in henne i ett angränsande rum. Tydligen handlade det om allvarliga saker. I dörren nickade hon åt mig:

»Ni ursäktar säkert. Drick ert te, jag har satt fram er älsklingsmarmelad: hallon.»

En halvtimme senare gick gästen och husets fru slog sig ner hos mig. Hon slog upp te åt oss, men glömde själv att dricka, försjunken i tankar som hon var.

»Det har väl skurit ihop sig med hennes man?» sade jag.

»Ja. De har flyttat isär. Det finns ännu sådana saker hos oss. Saker . . . saker . . . Ja, just saker», sade hon förstrött och flyttade mekaniskt på sockerskål, koppar och fat.

Så gick hon in i sängkammaren och kom ut med ett foto i svart ram. Ett magert ansikte log mot mig, ett osäkert, tvunget leende.

»Den äldste?» gissade jag.

Det skymde redan men hon tände inte ljuset. Jag såg att hon var upprörd.

»Jag har aldrig berättat det för någon, men om ni vill lyssna . . . »

*

För den lilla staden började kriget när det första tåget av evakuerade anlände. Tigande stod invånarna vid sina dörrar och såg de uttröttade människorna komma från stationen. Många bad dem stiga in och stanna. Snart hörde man runtom i husen nya röster.

Det vara bara i ett trähus i en gammal gata som allt var tyst och vid det gamla. De tjocka gardinerna släppte inte in några främmande blickar. Ingen anade hur det såg ut därinnanför.

Men följande hände. En regnig höstmorgon kom Jevdokia Nikititsjna in i vardagsrummet, sjönk upprörd ner i soffan och pressade läpparna samman.

En grannfru, ett gammalt spetsnäst fruntimmer, slog sig ned på en av de tunga ekstolarna och började trösta husets fru:

»Reta inte upp dig så! De far ju snart sin väg igen. Vi är ju inte de enda som måste ta emot evakuerade. Fast möblerna blir ju inte bättre av det . . . »

Man hörde steg i rummet intill, någonting klirrade och en kvinnoröst ropade förebrående:

»Inte så högt, barn lilla.»

»Ser ni, Gud har begåvat er med hänsynsfulla människor.» Den gamla lyssnade till ljuden från närliggande rum. »Nå ja, men sakerna blir inte bättre av det . . . »

I hennes små gula ögon lurade skadeglädjen. Jevdokia Nikititsjna var alltför stolt över sina möbler och ägodelar. Ständigt hade hon stoltserat med dem inför de andra: ingen annan har så vackra saker som jag.

Tigande stirrade Jevdokia ut genom fönstret. Den gamla vred huvudet på den seniga halsen fram och tillbaka och såg kränkt ut. Så reste hon sig och när hon kom till dörren frågade hon med gråtmild röst:

»Och din Misja? Skriver han?»

»Ja», var det korta svaret. Jevdokia slog igen dörren efter grannfrun.

Bakom väggen frågade en tunn barnröst ideligen efter en boll. Kvinnorösten bad:

»Var lite tystare, älskling.»

Hänsynsfulla människor! tänkte Jevdokia uppretad och hon kom att tänka på att därinne stod bordet av bambu och mahognyskåpet! Det förstör de naturligtvis, det är ju inte deras eget! Resolut gick hon in till de nya hyresgästerna.

Utan att knacka steg hon in. En blek ung kvinna reste sig från en stol. Hon hade ett mjukt, sorgset ansikte och överläppen var kort och vackert formad. Hon måste säkert gärna ha skrattat för inte så länge sedan och haft både det ena och det andra att anmärka på allt möjligt. Nu ingav hon bara medlidande som hon stod där med huvudet indraget mellan de spetsiga axlarna. Förskräckt såg hon på den storvuxna värdinnan som stod där i dörröppningen och såg butter ut.

»Vi är från Ukraina», sade hon med sjungande tonfall och log bedjande. »Men var så god och sitt för all del.»

Denna uppfordran retade husets fru.

»Jag är hemma här och därför kan jag sätta mig ner utan att bli ombedd», sade hon och drog fram en stol.

Bakom soffan kikade en liten pojke fram, han kunde väl vara omkring tre år. Med misstroende betraktade han den främmande kvinnan och smög sig intill modern.

»Först och främst», Jevdokia betonade varje ord, »först och främst angående sakerna . . . »

Länge utdelade hon förhållningsregler för hur de hade att behandla *sakerna* — det dyrbara bordet av bambu, oleandern i sin kruka och stolarna. Det skymde redan och alla glasskåp, hyllor och bord blickade ondskefullt och överlägset fram ur hörnen. Hyresgästen hörde tigande på och i skymningsljuset blänkte hennes ögon av tårar.

Pojken sträckte sig upp och väl uppe i moderns armar torkade han med tafatta fingrar bort tårarna från hennes ansikte allt medan han förbittrad stirrade på Jevdokia Nikititsjna.

»Ni behöver alls inte böla, det är ingen som tänker göra er något ont, jag vill bara lära er hur ni ska sköta sakerna», sade hon och tillfogade: »Kriget är ingen dans på rosor för någon».

Hon steg upp, heligt övertygad om att allt vad hon sagt var rätt och riktigt.

*

Men tanken på att främmande människor bodde i ett rum med hennes ägodelar lämnade Jevdokia ingen ro. En gång hörde hon hur något ramlade ner därinne. Hon störtade in: bambubordet hade fallit omkull och sträckte alla fyra benen i vädret. Först var hon mållös, men sedan haglade förebråelserna ner: det finns folk som inte är vana att handskas med fina saker. Men då brast hyresgästens tålamod:

»Min far var professor och min man arkitekt!» skrek hon och stampade i golvet. »Och vi hade tusen gånger finare saker än ni. Tusen gånger!»

Jevdokia Nikititsjna smällde igen dörren.

Efter den kraschen gick hyresgästen omkring på tåspetsarna och talade bara i viskande ton till pojken. Mötte hon husets fru blev hon förlägen och såg skuldmedveten ut. Men Jevdokia Nikititsjna såg bara förnärmad bort.

Detta år kom vintern mycket tidigt, med lätt frost och mycket snö.

En kväll satt Jevdokia Nikititsjna länge i skymningen framför kakelugnen. Därute föll snön i täta flockar, i kakelugnen prasslade björkveden. Då hördes en svag knackning på dörren. Det var brevbäraren, halvt översnöad. Hastigt räckte han henne ett litet brev och försvann.

Jevdokia Nikititsjna tände ljuset, tog fram glasögonen och såg en främmande handskrift på kuvertet. I kuvertet ett ark, där stod det: »Er son . . . stupat för fäderneslandet . . .» Arket föll till golvet.

Till det yttre blev allt vid det gamla. Som alltid vaknade hon i ottan, mjölkade kon och geten, utfodrade hönsen, polerade sakerna blanka. Samma kunder kom alltid igen, och stolt över sina rena, tunga lerkrukor, hällde hon den feta mjölken i deras flaskor. Men på kvällarna var hon djupt nedslagen, travade fram och tillbaka i rummet, tog fram fotot av sonen och kallade honom vid de ömmaste namn. Men hennes läppar var inte vana att viska ömma ord, aldrig hade hon kallat honom så medan han levde.

Jevdokia försökte frambesvärja ömma minnen, men inte heller det lyckades.

De där reporna på det blanka serveringsbordet. Dem hade den åttaårige Misja gjort med sin nya pennkniv. För det fick han ordentligt med stryk. Men hur Misjas ansikte

Forts. å sid. 24

Fem små tomtenissar i en rad

Inget är som julen traditionsbundet. Och ändå har aldrig krafset större åtgång än just då. Fast det finns så mycket roligt och vackert som just inte behöver kosta mera än gottköpskramet och som kan bevaras år från år och framkalla ett igenkännande leende varje gång det tas fram för att smycka julbordet eller granen.

En dag i början av november titta vi in hos Hemslöjdsförbundet på Kungsgatan. Ännu hade inte julförberedelserna satt sin prägel på den pampiga lokalen men vi fann i alla fall en del tjusiga saker, exempelvis de små tomtenissarna här ovan som med sina röda luvor ovanpå kaluven av hampa var alldeles oemotståndliga. Omkring 4 kronor styck kostar de, men så står de också på stadiga ben och vindar förföriskt med de mörka ögonen.

Några äpplen eller pepparkakor hade julträdet här nedan inte hunnit få än, men det sken grannt i blått, gult och rött. Det kommer från Blekinge och kostar ca 28 kronor. Just något för den som inte har plats för gran. Småsakerna där bredvid hör till gruppen julgransprydnader och samtliga håller sig i prisgruppen 1—2 kr. Mest förtjusande fann vi den lilla julklockan i blänkande mässingplåt — den kostar 1:10. Ungefär lika mycket kostar snögubben som i botten är försedd med en stadig nål så den sitter säkert på sin grangren. Ljusstaken längst t. h. hör till de ting som förenar skönhet med ändamålsenlighet. Den är i trä, ljusgrå, både smäcker och stadig. Kostar ca 9 kr. Och slutligen halmkransen med sin koskälla, avsedd att hängas upp i en dörr. Knappt 7 kr kostar den. Och kan bevaras år från år . . .

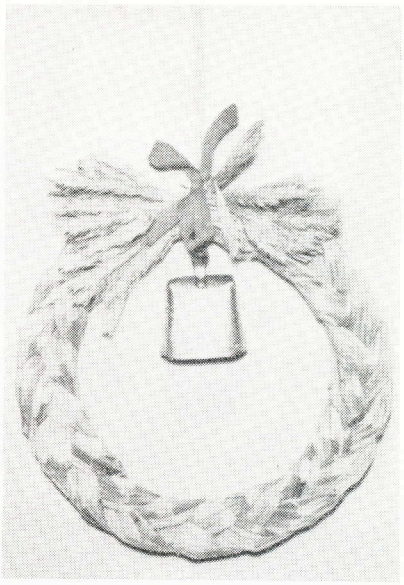

Elisabet.

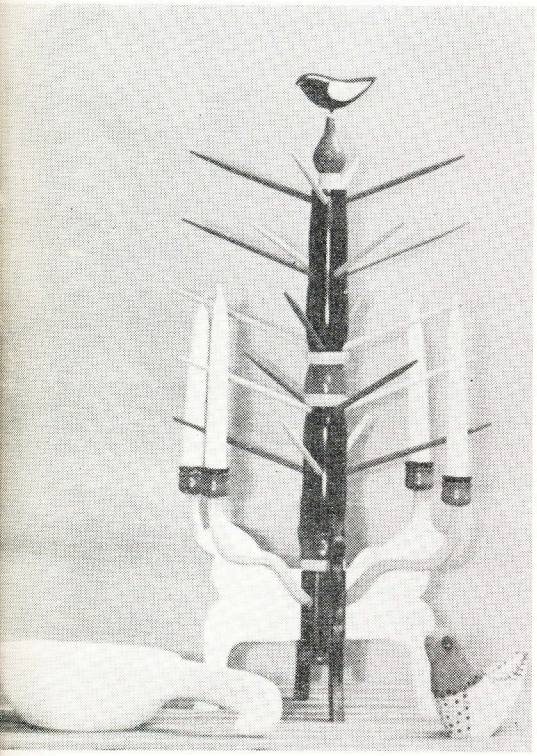

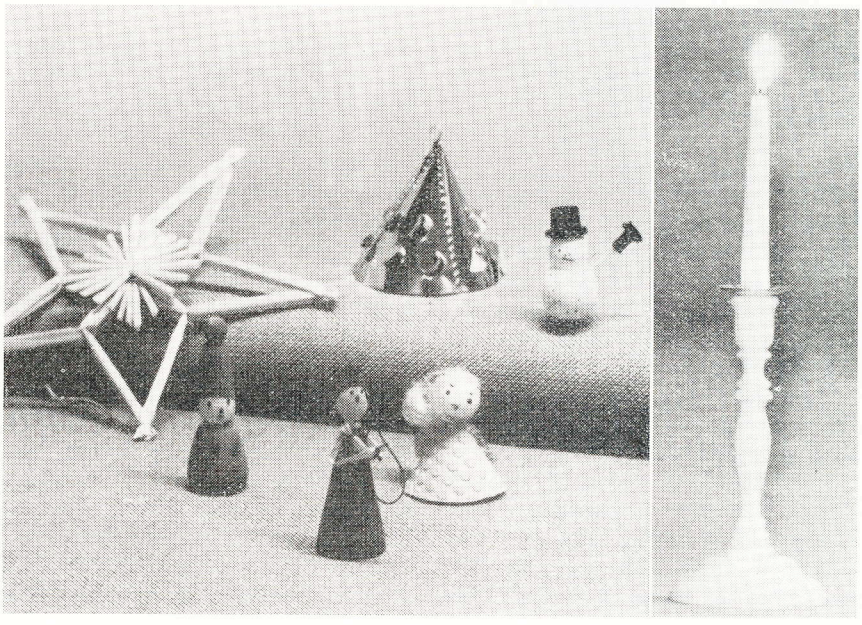

KDV:s rådsmöte:

Avrustningsförslaget är svaret på kvinnornas varmaste förhoppningar

Att träffa kvinnor från alla världsdelar, kvinnor av olika hudfärg, kvinnor som trots olikheten i levnadsbetingelser bindes samman av hängivenheten för fredens sak och känslan av gemensamt ansvar för den unga generationen — det är varje gång en lika stor upplevelse.

I KDV:s rådsmöte, som ägde rum i Prag den 12—15 oktober, deltog kvinnor från 52 länder. Dagordningen upptog en enda punkt: *Förberedelserna för firandet av Internationella Kvinnodagens 50-årsjubileum,* som infaller 1960. Inledningstalen hölls av KDV:s ordförande, m:me *Eugenie Cotton* och dess generalsekreterare, m:me *Carmen Zanti.*

KDV:s ordförande, mme Cotton, passade på att fylla år på sammanträdets andra dag. Dr Andrea Andreen, som för dagen skötte ordförandeklubban, hyllade henne varmt i ett kort tal och blommor överräcktes. På bilden fr. v. dr Andreen, mme Cotton, Carmen Zanti, Maria Maddalena Rossi och längst bort mme Li, det kinesiska kvinnoförbundets ordf.

Älskvärd värdinna för mötet var fru Ana Spurna-Hodinova, som här ses samman med en av sina unga landsmän vid barnens uppvaktning för rådsmötet.

När man fastslår att detta rådsmöte var, som någon uttryckte det, »det bästa i förbundets historia» så är det framför allt två saker som berättigar omdömet: den grundliga diskussionen kring världsförbundet och dess ledande organs verksamhet och den anda av varm tillförsikt om avspänning och slut på det kalla kriget som genomströmmade hela mötet.

I sitt tal gav m:me Cotton uttryck för de innerliga förhoppningar som Chrusjtjovs besök i USA och det hjärtliga mottagande han där fick har utlöst hos all världens folk. Hans resa »har tillfogat det kalla kriget ett svårt slag», sade hon och underströk betydelsen av de deklarationer som de båda ledarna för världens mäktigaste länder, president Eisenhower och ordföranden i Sovjets ministerråd, N. Chrusjtjov, gemensamt avgav och där det bl. a. fastslogs att deras samtal varit nyttiga och kommer att bidraga till skapandet av större förståelse, att frågan om en allmän avrustning är den viktigaste frågan, att de båda regeringarna kommer att sätta in allt på att nå en konstruktiv lösning och att de ännu ouppklarade internationella frågorna skall lösas inte genom våld men på förhandlingsvägen.

M:me Cotton underströk starkt det stora ansvar som vilar på DKV och dess nationella sektioner när det gäller att upplysa kvinnorna, ta vara på de slumrande krafterna och inrangera dem i den stora gemensamma kampen för mänsklighetens välgång.

— Genom vårt arbete, sade hon, hittar vi varje dag i städer och byar och i all världens länder mycket duktiga kvinnor, som är isolerade och vars bemödanden därför blir resultatlösa. Det är enkla kvinnor, som saknar tilltro till sin egen förmåga, men som skulle kunna bli värdefulla medarbetare inom kvinnorörelsen. Det gäller bara att väcka dem, att kamratligt hjälpa dem så att de blir medvetna om sin egen kraft och klara över vilken väldig styrka det ligger i *sammanhållning och enhet.*

*

8 mars — Internationella kvinnodagen! Det är förunderligt vilken betydelse den har fått för kvinnorna i länder som alldeles nyligen blivit fria och oavhängiga och i länder där kampen för det nationella oberoendet är dagens stora allt överskuggande fråga! Där steg de upp i talarstolen, kvinnor från arabländerna, från länderna i Asien och Afrika och berättade om de förberedelser de redan vidtagit för nästa års stora jubileum. Det var så man skämdes när man tänkte på hur svalt intresset för Internationella kvinnodagen fortfarande är hos oss — trots att vi ännu dras med en så uppenbar diskriminering som lön-efter-kön-principen är.

En sak slår en när man möter kvinnor från Asien och Afrika: de är så *unga!* Unga till åren och unga till själen. Man är förvånad tills man plötsligt begriper: det är de unga som kommer till rådplägningarna därför att det är de som kan läsa och skriva och alltså göra sig förstådda. I de länder där man lyckats kasta av sig kolonialförtrycket sätts enorma krafter in på att övervinna analfabetismen, men det tar sin tid.

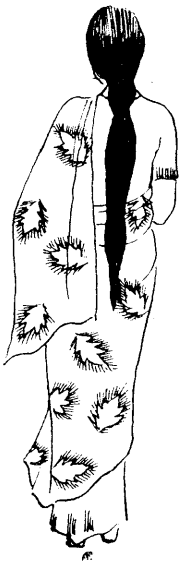

Det är de unga som snabbast lär. Likadant är det i de länder där kampen för den nationella självständigheten förs — det är framför allt de unga som mitt uppe i den hårda kampen har krafter över att också lära sig läsandets och skrivandets konst.

Att återge dessa kvinnors berättelser om den hårda och grymma verklighet som är deras — det måste av utrymmesskäl överstå till vårt januarinummer. Likaså publiceringen av de dokument som rådsmötet antog och som rörde bl. a. de planerade atomvapenförsöken i Sahara från den franska regeringens sida, samma regerings blodiga undertryckande av befolkningen i Kamerun, KDV:s rekommendationer till de nationella sektionerna om firandet av Internationella kvinnodagens 50-årsjubileum och appellen om inkallandet av en kvinnornas avrustningskonferens.

Det är nu klart att denna konferens kommer att äga rum i vårt land, i Kungälv i närheten av Göteborg, den 11—12 december. Omkring 130 kvinnor från alla världsdelar kommer att deltaga.

V. S.

Ett eftertraktat objekt för fotografernas kameror var den unga vackra mme Diop från Sudan, som hade sin 5 månader gamla baby med sig.

T. v. Om sitt folks hårda kamp för nationellt oberoende talade den unga algeriskan mme Chantouf.

T. h. De irakiska kvinnorna representerades av den unga Safira Djanil, sekr. i irakiska kvinnoförbundet.

Det stora julbadet

DET ÄR DAGEN FÖRE JULAFTON. CAROLAS MAMMA HAR BEORDRAT HENNE ATT BADA OCH, FRAMFÖR ALLT, ATT BADA HUNDEN PELLE ORDENTLIGT. MEN DET ÄR LÄTTARE SAGT ÄN GJORT, VILKET NI KAN SE OCH LÄSA OM HÄR.

— I morgon är det julafton och då måste både du och jag vara rena och lukta gott, säger mamma. Du luktar inte gott, påstår hon, och det är nog för att du inte badat sen i somras. Det är bäst du börjar så ska jag borsta dej. Kom nu!

— Vill du inte? Är du rädd för tvål? säger du. Jag har då aldrig hört maken, rädd för lite tvål! Jaså, är du rädd för att få vatten i öronen? säger du. Det var du minsann inte i somras när du hoppade i sjön och var tuff för att du kunde styra med svansen och simma mycket bättre än jag. Då var du modig minsann och högfärdig så det var rent äckligt att se dej. Vet du inte hur du ska ligga i en badbalja?

— Ja, dej ska man då lära allting! Det är väl ingen konst att ligga i en badbalja. Titta här nu! När jag lyft ner dej i baljan så lägger du dej på rygg så här. Om du är rädd för att få vatten i öronen så håller du för tassarna så här. Det är väl ingen konst för dej som har öron som räcker ända ner till munnen! Det är värre för mej må du tro, för du är ju inte till nån hjälp. Jag ska hålla upp ditt huvud över vattnet så är det inte farligt.

— Jaså, du kan inte ligga på rygg i vattnet. Det går bra ändå, om du bara står still. Och du behöver inte se så ledsen ut, för det är inte alls farligt. Nu ska vi bara ta svansen till sist, så är det färdigt.

— Vad sa jag, är det inte skönt kanske? Du luktar fin tvål och inte behöver du frysa när du är hos mej. Nu ska vi ha det riktigt gott och tänka på i morgon. Du ska få en julklapp av mej, men jag talar inte om vad det är...

DEN SOM ÄLSKAR MER

Forts. fr. sid. 13

gick upp och Ettan vaknade, stod mamma åter i köket som om hon varit där hela natten. Alla klänningarna var nerpackade i den stora spånkofferten, chokladen åt barnen var framdukad på köksbordet och på den blanka järnspisen puttrade kaffepannan åt mamma själv. Där stod Ettan på tröskeln i sitt urvuxna nattlinne och tittade på allt detta med sömniga men lyckliga blickar. Mamma vände sig från spisen där hon just klarat av kaffet med en tår vatten, och hon nickade glatt åt sin äldsta dotter.

— Laxen spar du till midsommardagen, men köttbullarna får du ta i dag. Säg till mjölkbudet att ni bara skall ha två liter, han kanske glömmer vad jag sade i går. Om någon frågar efter mig, så tala om vart jag rest. Skulle det hända något, så får du ringa i handelsboden . . .

Ettan nickade så att den lilla flätstumpen hoppade, men hon tänkte: Inte ringer jag i onödan, inte!

Så vaknade barnen, de tvättades och kläddes, det var oro och spring i hela huset, men äntligen, äntligen kom Svensson in i köket och sade:

— Jaha, frun, nu står skjutsen på gården! Och han tog spånkofferten så lätt som om den varit en gummiboll och bar ut den till trillan. Och mamma och barnen packades ihop på de två sätena, Svensson smällde med piskan — och Ettan stod ensam kvar under popplarna och såg trillan försvinna i gatukröken.

Nu hördes ett ljud genom tystnaden, det var salsklockan som slog åtta betänksamma surrande slag. Åtta! Då skulle pappa ha sin — välling? Nej, nej! Ettan tog trappan i ett skutt och knackade på pappas dörr. Han låg vaken som alltid och tittade vänligt på Ettan.

— Har de farit nu? sade han trött.

Det klack till i Ettan, hjärtat började picka hårt och fort.

— Sa inte mamma adjö? frågade hon rädd. *Om* mamma glömt att säga adjö, då skulle pappa tänka på det hela tiden, och allt vad Ettan kunde göra och säga och tänka, det skulle vara förgäves!

— Jo, sade pappa, men hon hade ju så bråttom . . .

Ettans hjärta lugnade sig, hon kunde fråga:

— Vill inte pappa ha choklad i stället för välling?

Då skrattade pappa, tänk, han skrattade! och så sa han:

— Det vore kanske inte så dumt! Vi skolkar från vällingen . . .

Mamma hade sagt adjö, det var då väl! tänkte Ettan medan hon bredde smörgåsar och skar ost. Men hon visste precis hur svalt och hastigt hon gjort det, det var väl då Svensson bar ner kofferten. Pappas hjärta hade inte fått den värme det behövde. Ettan visste hur det kändes, man fick *nästan* nog, men inte alldeles. Mamma var så vacker och så lugn och säker jämt, och alltid hade hon händerna fulla av nyttigt arbete. Aldrig var hon själv sjuk, och aldrig darrade hennes hjärta av oro för en annan människa! Alltid var hon lika — lika vänlig mot alla. Aldrig hade Ettan sett henne gråta. Och när hon talade om pappas sjukdom med andra människor var det som någon främmande varit sjuk, prosten eller kungen av Siam eller Björnstierne Björnson. Eller kanske hon tagit dem mera på allvar. Angående pappa sade hon: Doktorn kan inte säga vad det är — John magrar omåttligt, men vill inte äta. Något fel med magen har inte kunnat upptäckas. Antagligen är det bara nerverna . . .

Ettan krympte ihop vid dessa ord. »Bara nerverna». Ettan hade sett något förfärligt i pappas anteckningsbok — ett stort svart kors vid det datum då han blev uppsagd från sin tjänst, därför att han varit sjuk så länge. Bolaget ville inte betala sjukunderstöd i oändlighet, hade någon sagt. *Om* pappa hade kunnat bli frisk, nog hade han blivit det i stället för att rita det hemska svarta korset. »Bara nerverna», det betydde att mamma trodde att pappa bara inbillade sig att han var sjuk, men Ettan var övertygad om att det var allvar. Varenda kväll bad hon »Gode Gud, låt pappa leva — alltid!», fast hon visste att det var en omöjlig bön. Men hon kunde inte tänka sig att han skulle vara borta. Hennes hjärta hängde med samma smärtsamma tyngd vid pappa, som hans hjärta hängde vid mamma. Men mamma hängde inte fast vid någon. Hon var fri och glad och tyckte om att låta sin röst svälla ut till dess yttersta gräns när hon sjöng . . . Ettan hade tyckt om att mamma sjöng — ända tills pappa blev sjuk. Men nu tålde hon det inte längre. Det borde vara förbjudet att sjunga när pappa var sjuk! Och om man måste sjunga, borde det ske dämpat och stilla. Men när mamma sjöng, glömde hon alldeles tydligt att pappa var sjuk. Det var det som grämde Ettan, att man kunde glömma det, att *mamma* kunde glömma det!

Men nu var hon ensam med pappa. Sedan mamma rest var det som om han börjat märka Ettans närvaro på ett nytt sätt. Hans ögon stirrade inte så frånvarande på dörren när han talade. Han såg rakt på Ettan med sin goda blåa blick och skämtade med henne. Och när hon till middagen kom med köttbullarna och de gröna ärterna fint uppdukade på silverbrickan, då satte han sig upp i sängen och sade:

— Jag tror du bjuder på kalas!

Och Ettan måste gå efter sin tallrik och sätta sig vid lilla bordet — och så hade de kalas tillsammans, och pappa åt mer än han gjort på länge.

Forts. å sid. 25

ÄGODELARNA

forts. fr. sid. 18

såg ut den gången, det mindes hon inte mer.

Hon tänkte på sin man. Han var bleckslagare, de passade bra ihop, ty han var lika stor och kraftig som hon, en god och sparsam husfar. Han tyckte om att hustrun vårdade sig noga om alla ägodelarna i hemmet och hon, som växt upp i stor fattigdom, gjorde allt för att vara honom till lags. Hon var stolt över det, offrade all sin energi på det, sparade och unnade sig knappast sömn.

Hon såg sig om i rummet. Alla föremål där var goda, solida — och i dem låg hela hennes liv.

Varje tvivel på riktigheten i dessa grundsatser slog hon ifrån sig och ändå var allt som hennes lugna tillvaro tidigare vilat på uppryckt med rötterna.

På sitt vanliga raska sätt började hon städa, men snart föll dammtrasan ur hennes händer och hon satt länge orörlig i ett hörn och stirrade på en och samma punkt.

Så också den kväll när hon lyssnade till den torra hostan från rummet bredvid. Hon reste på sig, hämtade den största mjölkkrukan i köket och bar in den till hyresgästen.

Den unga kvinnan låg i sängen och hade skjutit täcket ner mot fötterna. Med viskande hes röst tackade hon, lyfte huvudet från kudden och ropade: »Älskling, här får du mjölk.»

»Men drick för all del själv, mjölken är till er», sade husets fru torrt.

»Först ska han dricka», viskade den sjuka trotsigt.

Med möda berättade hon: För en månad sedan, när hon ännu kunde gå, hade hon köpt sig en varm stickad kofta. När hon blev frisk igen skulle hon ha den när hon gick till arbetet. Förkylningen hade hon dragit på sig den gången när hon låg flera timmar i en mosse för att rädda sig och pojken undan bomberna. Det var kallt och hon hade måst ta av sig kappan för att vira den om pojken.

Hon formligen levde upp, tog till och med fram koftan och några foton, men snart överfölls hon igen av en hostattack.

Jevdokia Nikititsjna hjälpte henne i säng och gick.

Den natten låg hon länge vaken. Vilken kvinna . . . Dödssjuk och tänker arbeta. Som hon älskar sin pojke! Och jag, vad har jag kvar av hela mitt långa liv. Jag hade en son. Nu är han borta, stupad. Många söner har stupat . . .

*

En kväll knackade det på dörren. På tröskeln stod en man i lång soldatkappa.

»Jag kommer från fronten», sade han. »Misjas kamrat».

Gästen bar med sig doften av snö, läderstövlar och machorkatobak. Luk-

ten och de av frosten röda kinderna och stövlarnas knarrande liksom vidgade rummets väggar.

Han bad att hon skulle kalla honom Kostja. Snart satt de vid samovaren och han berättade från kriget.

»Berätta för mig om Misja», sade hon.

Med händerna på bordet och rak som ett ljus hörde hon på. När Kostja tystnade frågade hon:

»Talade han . . . något om mig?»

Det löpte kallt över ryggen på henne när hon väntade på svaret.

»Ja . . . », svarade gästen obeslutsamt och tillfogade i litet säkrare ton: »Naturligtvis! Han skröt till och med över hur goda kakor hans mamma bakade.»

*

Några dagar efter detta besök gick Jevdokia till torget. Hon köpte dyrt fårkött och på hemvägen överlade hon med sig själv att hon skulle göra soppa och köttstuvning: en riktigt kraftig buljong till den sjuka. Men hon måste se upp så att den sjuka själv åt och inte gav allt åt pojken.

Framför huset stod en grupp människor.

»Din hyresgäst har dött», meddelade grannfrun viskande.

Kvinnorna berättade att de kört henne till sjukhuset, att hon då inte visat några livstecken och att man just ringt dit från apoteket i närheten och fått veta att hon dött.

»Nu överlägger vi just om vad det ska bli av pojken. Stackars arma unge som mist både far och mor.»

Vi är från Ukraina . . . Jevdokia tyckte sig nästan höra den barnsliga rösten. Och sedan: Älskling, här får du mjölk!

»Vad är det att överlägga om?» Hon såg på de församlade och sade med låg röst: »Pojken behåller jag.»

Grannfruarna teg förvånade och hon begrep: Att någon tog hand om ett barn var i och för sig inget märkligt, men att *hon* gjorde det!

Hon öppnade dörren och gick raskt in i hyresgästens tomma rum. I plyschsoffan satt en liten orörlig gestalt.

»Mamma?» frågade barnet. »Var är mamma?»

»Hon är snart tillbaka», svarade Jevdokia.

Hon visste inte hur man beter sig och vad man säger vid sådana tillfällen, och hon föreslog tveksamt:

»Kom Sasja, så dricker vi te med grädde och bullar.»

När samovaren var varm och bor-

En julnöt att knäcka:

VILKET ÅR HÄNDE DET?

Nu inbjuder vi till en liten tävlan där det gäller att mobilisera sitt kom-i-håg. Det är fem årtal vi vill ha fram och vart och ett av dessa år kännetecknades av en serie händelser. De olika händelserna i grupp 1 utspelades ett och samma år, samtliga händelser i grupp 2 ett annat år o. s. v.

Vilka är de fem årtalen? Sänd in svaren före den 20 januari och märk kuvertet »Vilket år hände det?». Den först öppnade rätta lösningen belönas med en vacker lampskärm av Birgitta Malmsten (hur den tar sig ut kan ni se på en av bilderna till artikeln på sid. 14—15 i denna tidning).

Och här kommer frågorna:

1) Den svenska kvinnan är för första gången valbar till riksdagen; dödsstraffet avskaffas i Sverige; Ålandsfrågan avgöres i Nationernas förbund och ön tillerkännes Finland; Gustaf Fröding får en byst på Djurgården i anslutning till 10-årsdagen av hans bortgång.
2) Kata Dalström går ur tiden; De nios guldmedalj tilldelas Erik Axel Karlfeldt; Svenska Lloyds ångare »Fylgia» går till botten med man och allt; polkahåret gör sitt intåg i Sverige.
3) Hitler ockuperar Österrike; svenska LO utrustar 16 ambulanser till Spanien; 10.000 arbetare i den grafiska industrin lockoutas; Chamberlain kommer hem från München och förklarar att han »räddat freden åt vår generation»; Fabian Månsson avlider.
4) Rösträttsåldern sänkes från 23 till 21 år; Kiruna blir stad; Förenta nationerna antar förklaringen om de mänskliga rättigheterna; Sverige spelar olympiaguldfinal i fotboll mot Jugoslavien och vinner.
5) Konventionen om »Lika lön för manliga och kvinnliga arbetare för arbete av lika värde» antas av Internationella arbetskonferensen i Genève; Sveriges riksdag beslutar om tre veckors betald semester för alla arbetstagare; KDV sänder en opartisk undersökningskommission till Korea, i vilken kvinnor från 18 länder deltog.

det dukat gick hon in till pojken igen. I korridoren blev hon stående och hörde hur pojken med låg röst ropade: »Mamma!»

När hon kom in gick hon beslutsamt fram till glasskåpet och öppnade.

»Kom», sade hon, »leta fram något du vill ha.»

Pojken klättrade ner från soffan och närmade sig tvekande. Hans ansikte strålade upp. Alla de skatter som han bara fått titta på genom glaset och beundra — mamma lät honom aldrig komma nära det fina skåpet — låg nu utbredda framför honom. Hans mörka ögon stod vidöppna och han rörde inte ett finger.

Jevdokia Nikititsjna tog själv fram en liten kinesisk mandarin med nickande huvud, en liten ask av elfenben, snidad som av fina spetsar, och sju små vita elefanter. Alltsammans ställde hon på bambubordet och gick ut i köket. Samovaren kokade redan.

Plötsligt hörde hon ett klirrande. Hon störtade in i rummet.

För andra gången i sitt långa liv låg bambubordet omkullslaget. Runtomkring låg trasiga porslinsskärvor och bitar av elfenben.

Hon var färdig att skälla ut pojken, men så drog hon ett djupt andetag. Pojken stod där med ansiktet förvridet av skräck och händerna avvärjande sträckta framför sig. Han stod med ryggen mot fönstret och solen sken genom hans blodlösa öronflikar.

Jevdokia stönade. Precis så hade en gång ett annat barn stått där, hennes Misja, som hon aldrig haft någon ömhet till övers för. Med en käpp hade hon gett honom några rapp för reporna på serveringsbordet.

Han hade också haft små utstående öron och också hållit händerna avvärjande utsträckta framför sig. Och nu mindes hon också den vuxne Misja, hans röst och hans tvungna leende.

En skråma på serveringsbordet! Hur många outplånliga skråmor hade hon inte tillfogat sin sons hjärta, detta hjärta som aldrig nådde till full blomning . . . Hennes son, som hon glömde för föremålen!

Som en blixt skakade det henne. Upprörd i sitt innersta i medvetandet om att hon levt sitt liv på falsk grund, i bitter ånger och överströmmande kärlek tog hon barnet i sina armar, tryckte det till sitt bröst, kysste de små utstående öronen och vätte dem med sina tårar.

Det var som om pojken förstått vad som försiggick inom denna storvuxna gråtande kvinna. Förtroendefullt lutade han sig mot henne och så småningom upphörde snyftningarna.

Jevdokia gick fram och tillbaka i rummet med pojken i armarna, hon skrattade och grät som den som plötsligt upplever en stor lycka, och viskade oavbrutet:

»Min pojke! Min käre, käre pojke!»

Likalönsfrågan

Onsdagen den 28 november hände det: Landsorganisationens representantskap beslutade i sin rekommendation till förbunden inför årets avtalsrörelse att kvinnolönerna skall bli föremål för central behandling mellan LO och SAF i syfte att få bort de särskilda lönelistorna för kvinnor, dvs att samma lönesatser som gäller för manliga arbetare också skall gälla för kvinnliga. När kvinnor och män gör samma arbete skall samma tidlöner utgå och ackorden skall beräknas efter samma grunder för både män och kvinnor.

Får vi bort de särskilda lönelistorna för kvinnor är ett första viktigt steg taget på vägen mot likalönsprincipens genomförande. En sådan åtgärd måste också bli en stark sporre för kvinnorna att skaffa sig yrkeskunskaper, kvalificera sig.

LO har alla kvinnors välsignelse om den nu äntligen skrider till handling. Och att det är på tiden att så sker bör det knappast råda några delade meningar om inom fackföreningsrörelsen.

DEN SOM ÄLSKAR MER

Forts. fr. sid. 23

Så kom midsommardagen och Ettan tog fram laxen ur isskåpet — och pappa hade aldrig ätit godare lax i hela sitt liv, det försäkrade han. Och han såg så frisk och glad ut att Ettan började tacka Gud, som tydligen ville låta pappa leva. Inte en enda gång vägrade han att äta vad Ettan gav honom, ja, han bad till och med att få kaffe efter maten, det hade han inte vågat sig på sedan han blev sjuk. Och de pratade och skrattade, båda två, pappas ögon lyste så där lustigt när han sagt en kvickhet, och det sa han ofta.

Och efter kaffet sade pappa:

— Du, Ettan, om vi skulle ta oss ett parti schack?

Det var första gången sedan pappa blev sjuk! Sex månader hade schackpjäserna legat orörda i sin låda och schackbrädet hade legat gömt i skrivbordslådans mörker tillsammans med sjölagen och de svarta anteckningsböckerna. Ettan hade trott att pappa aldrig mer skulle vilja spela med henne. Nu blev hon röd av glädje och sköt det lilla bordet fram till sängen, tog fram det gamla mahognybrädet, som pappa själv snickrat på en långresa från Cuba — det var bruna och vita rutor, de bruna var i mahognyfärgen, de vita hade pappa målat. I varje rutas mitt var ett litet hål — på sjön måste man ha pjäser med taggar i för att inte hela spelet skulle gå över ända. Nu dugde de vanliga svarta och gula träpjäserna. Ettan tog en gul och en svart bonde i sina små nävar och sträckte fram dem mot pappa. Han slog en gul — alltså skulle han börja!

— Då spelar jag utan drottning, sade pappa vänligt, då vinner du nog över mig.

— Vad funderar du på? säger pappa. Kan du inte svara på öppnings-

Forts. å sid. 7

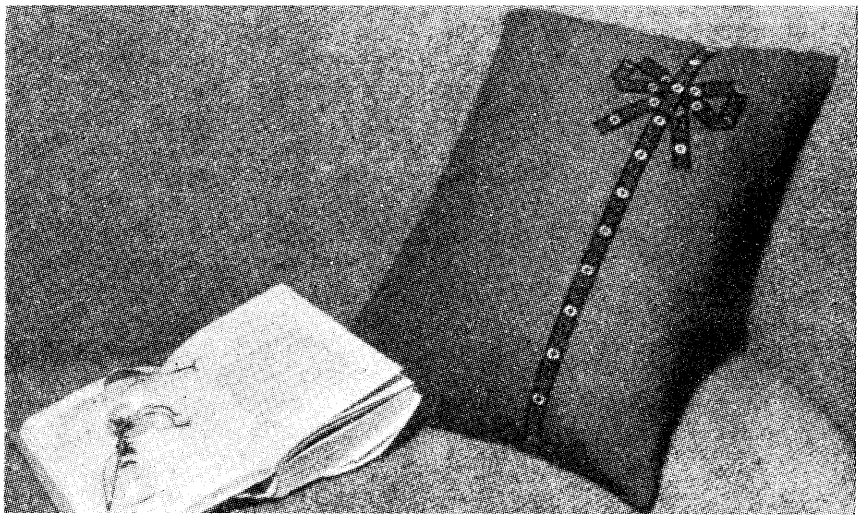

EN KUDDE som inte tarvar mycket arbete men ändå är mycket dekorativ ser ni prov på här. Hela dekorationen består av ett band runt om och knutet till en festlig rosett. Att bandet ska sys fast på maskin behöver vi väl inte säga. Ett julklappstips, kanske?

FRÅN EN LITEN . . .

Forts. fr. sid. 9

na i ledningen för den arbetsbrigad till vilken den lilla grönsaksbyn hörde och också med personer som ledde andra folkkommuner. Det står klart att man på många områden redan kunnat rationalisera mycket kraftigt inom både jordbruk och småindustri när den större organisationsramen gett möjligheter till central planering. Befolkningen har snabbt kunnat få en ökning av sina inkomster samtidigt som man kunnat reservera kapital för investeringar. Under året uppförda eller påbörjade svinhus, hönshus, växthus, nyinköpta småtraktorer, nyanlagda brunnar och bevattningsverk vittnade om den saken.

Att få något grepp på hur folkkommunens organisation fungerade var för en tillfällig besökare inte möjligt.

Vad man såg var byarnas människor som tydligen hade nog med mat, nog med kläder, här och där nybyggda bostäder, hade kunnat skaffa sig litet nytt till hemmet, stora fina termosflaskor, blommiga emaljerade handfat, eller — som min unga fru — den fina byrån och sängen med sidentäcket.

När det skrives om att folkkommunen skulle innebära en ny familjepolitik, en sönderspräng ning av den gamla kinesiska familjen, förstår man inte riktigt vad detta avser. Ingenting av vad men s e r av levnadsförhållandena eller v a d m a n k a n l ä s a i det som skrives av kineserna själva om folkkommunerna antyder att något sådant skulle vara på väg. Man och hustru, föräldrar och barn och släktingar förutsättes höra ihop på samma sätt som förut. De gamla har väl snarare fått större arbetsuppgifter i hemmen än förut. En nyhet är att det ordnats små ålderdomshem för sådana gamla som inte har några släktingar, men det är ju en klar social välfärdsåtgärd.

Men det är klart, en väsentlig förändring av familjen sker i och med det energiska uppbådet av kvinnorna för deltagande i produktionen. För iakttagare från en del länder kan något sådant kanske verka mera främmande och chockerande än det gör för oss från de skandinaviska länderna.

I den lilla grönsaksbyn var barnkrubban och kantinen nya och innebar dels att mödrar som förut inte arbetat i jordbruket nu gjorde det och dels att åtskilliga som förut arbetat men haft svårt att ordna för sina småbarn och haft allt matlagningsarbete att göra före och efter arbetstid nu fått sina förhållanden förbättrade.

Detta uppbåd av kvinnlig arbetskraft sker för närvarande i städerna med samma intensitet som på landsbygden, så jag ska därför berätta också om en rundvandring i ett kvarter i Peking.

*

Det var ett distrikt som omfattade 16.000 familjer, 70.000 människor, som bodde i låga envåningshus. grupperade kring slutna gårdar och stängda från gatan med murar som är den typiska gamla bostadsformen i centrala Peking. Distriktet sorterade under en gatukommitté, en byrå med ett 40-tal anställda som hade översynen över gatans välfärdsanordningar. Under denna byrå sorterar kvartersutskott som bildas av de boende själva och vidare särskilda ombud ute i kvarteren som har hand om t. ex. gatans ordning och hygien. Inom detta distrikt hade man satt igång en propaganda för att kvinnorna skulle delta i produktionen och betonade att de arbetade dels för att göra sin insats för samhället och dels för att de kunde förtjäna pengar och förbättra sina egna förhållanden. Den första uppmaningen hade alltså kommit från gatukommittéerna, men sen hade de boende själva fått fullfölja arbetet som det passade dem. En del kvinnor hade, påverkade av propagandan, sökt sig ut till fabriker och kontor, men många hade inom kvarteret deltagit i organiserandet av en rad småverkstäder. Det hade under den gångna vintern vuxit upp ett 30-tal verkstäder, de flesta fick arbete utdelat från fabriker. Det gällde att sätta samman maskiner, sy till konfektionen, paketeringsarbete etc. Några sysslade med broderier. några gjorde elektriska småartiklar, några tillverkade läderskärp av överblivna bitar från en verkstad. Verkstäderna omfattade från 20 till några hundra arbetare, mest husmödrar, men även en del män och en del åldringar. Man arbetade full arbetstid, betalningen var lägre än inom industrin.

För att ta hand om barnen hade de fått igång 34 små barnkrubbor och lekskolor och för matservering 16 kantiner. Alla dessa sköttes av befolkningen själva. När man gick ut och in på dessa gårdar och i denna förvirrande mångfald av byggnader, där det kanske fanns en liten verkstad i ett hörn, en lekskola på gården runt knuten och en kantin i vad som förut varit en gammal butikslokal, fick man en längtan att förstå mer av hur hela denna organisasionsapparat kunnat fungera, hur de hade fått fram lokaler och hur de hade fått folk som ledde alla dessa enheter.

— Alla har hjälpts åt, sa gatukommitténs ledamot som visade runt. Husmödrar har ibland tagit med egna möbler och symaskiner och de har valt ut den kvinna som de visste vara duktigast som ledare. En del husmödrar har gett sig iväg till fabrikerna för att lära sig hur man gör, ibland har det kommit ingenjörer hit och undervisat dem. Vi har också haft en hel del kurser, särskilt för att instruera dem som sköter barnkrubban.

Det är klart att det måste innebära något definitivt nytt som sker med den kinesiska familjen i och med att alla kvinnor har en möjlighet att göra något arbete utanför sitt hem som de får betalt för och som de vet uppskattas som en samhällsinsats.

Åter kommer man fram till att konstatera att det är omöjligt för utlänningen och den tillfälliga besökaren att veta hur detta verkar på kvinnorna själva och familjen. Vi har ju hört så mycket om de strängt patriarkaliska traditionerna i den gamla kinesfamiljen. Ända till nu har det t. ex. varit vanligt att det manliga överhuvudet i familjen tagit emot alla pengar som intjänats av andra familjemedlemmar och bestämt över dem. Men nu får kvinnorna själva ta hand om sin lön och de får samma lön som männen för lika arbete.

Vi minns dem som sagt att de kinesiska kvinnorna i själva verket var lyckliga i den strängt bundna ställning de hade i familjen. De visste sin plats, de fick i och med att de blev äldre växande makt och myndighet inom sin familj, de blev inte splittrade av olika ambitioner som de europeiska och amerikanska kvinnorna. Nu är splittringen definitivt där för Kinas

kvinnor, de har sitt intensiva arbete med dess glädjeämnen och besvärligheter och kommer sen till man och barn och hem med allt som där möter av intressen och plikter och känsloengagemang. Dessutom har de den väldiga studieuppgiften framför sig som är deras i mycket högre grad än männens: att lära sig l ä s a o c h s k r i v a.

De tycks för närvarande orka, de tycks vara fulla av förtröstan, de gör sitt strävsamma jobb och går på fritidskurser och tar steget in i böckernas värld i ett ständigt växande antal.

Vi, från vår sofistikerade kultur, där vi varit med om det mesta, höll jag på att säga, vi erinras om stämningen i vårt land under beredskapstiden eller skildringarna av kvinnornas insatser under kriget t. ex. i England. Vi undrar hur det går när jordbruksmaskinerna kommer på allvar, när industrierna rustat upp och rationaliserat sin tillverkning och inte bryr sig om att lämna ut styckarbeten. Kommer Kinas kvinnor att genom sina nuvarande ansträngningar erövra sig en självklar plats i ledningen för sitt samhälle så att de nya frukter man kommer att skörda verkligen kommer barnen och mödrarna tillgodo? Vi vet hur många gånger kvinnor misslyckats med detta, när en hård, glad kamptid efterträds av en tid då man kan skörda.

Vi hörde premiärminister Chou-En-lai i ett beundransvärt intelligent anförande, som innehöll många fakta och inte en enda tom fras, beröra också kvinnornas insatser. Han talade om *hur nödvändiga dessa insatser var för landet* och *hur gott det gjorde kvinnorna att få bli självständiga* och *vad det betydde för en god anda inom familjen* att man och hustru var jämställda. Låt oss hoppas att han rätt tolkade inte bara innebörden av nuläget för Kinas kvinnor utan också vad som ska bli deras framtid.

Jag minns utanför en av de där verkstäderna som sysselsatte husmödrar med enkelt mekaniskt arbete hur där hängde en massa fullskrivna papper på en tavla vid ingången. När jag frågade vad det var, förklarade man att det var dikter som kvinnorna hade skrivit om sitt arbete.

Jag minns en liten historia som berättades om en fru som för första gången lyft en lön. Hon kom hem med massor av läckerheter och dukade upp för sin man och sa: Du har så ofta bjudit mej, nu ska jag bjuda dej. Och när de ätit, bjöd hon mannen på bio och de gick ut och såg två filmföreställningar samma kväll.

Jag tänker på min vän, den glada flickan i grönsaksbyn, som var så stolt över sitt lilla prydliga krypin till hem och kuddarna med lotusblomman och fåglarna och jag hoppas att det ska gå henne väl.

BRITA ÅKERMAN

Tidningen
V I K V I N N O R

Redaktör och ansvarig utgiv.:
VALBORG SVENSSON

I redaktionskommittén:
SIGNE FREDHOLM
BIRGIT JANSSON

*

Utkommer med nio nr per år
Prenumerationspris per år 5 kr
Lösnummer 60 öre

Postgiro: 513 23. - Norrtullsgatan 5, ½ tr. Stockholm Va

SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

Tryckeri AB Plantryck, Sthlm, 1959

VI KVINNOR 1960

Med detta nummer avslutar vår tidning sin elvte årgång.

En tidnings framgång avhänger inte bara av redaktionens ansträngningar att göra den så intressant och läsvärd som möjligt. I minst lika hög grad beror den på det arbete dess vänner lägger ner för dess spridning.

Vi Kvinnor har en trofast läsekrets och en stor stab av flitiga kommissionärer. Tack vare dem lever vår tidning vidare i en tid som kommit att betecknas som den stora tidningsdödens. Och när vi nu inom kort skriver Å r g å n g 12 på Vi Kvinnors förstasida är det i lugn förvissning om att det hängivna arbete som våra kommissionärer och prenumerantvärvare i alla dessa år utfört för sin tidning skall komma den tillgodo också i fortsättningen.

Vi vet att vår tidning har en viktig roll att fylla. Den är en svensk röst i den stora kör av kvinnotidningar runt världen som slår vakt om freden och om kvinnors rätt och barns bästa.

Det år vi inom kort lämnar bakom oss har varit händelserikt. De tydliga tecken på internationell avspänning som kännetecknat den gångna hösten fyller oss med glädje och tillförsikt. Vi hoppas alla att 1960 skall bli ett år med goda framgångar för fredssträvandena och ett år då kvinnornas mer än halvsekellånga krav om lika lön för lika arbete äntligen skall börja förverkligas i vårt land.

Vi tackar våra trofasta kommissionärer och medhjälpare för det gångna året och önskar dem och alla Vi Kvinnors läsare och gynnare

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

REDAKTIONEN och EXPEDITIONEN

NÖK LAPJA

heter en i den stora skaran av kvinnotidningar som utges av KDV:s nationella sektioner. Den är organ för den demokratiska kvinnorörelsen i Ungern (översatt till svenska heter den »Kvinnobladet»).

I dagarna fyller NÖK LAPJA 10 år och när vi passar på att gratulera sänder vi en avundsam tanke till dess mödrar, den ungerska kvinnorörelsen. Ty det måste ju vara underbart att utge en tidning som är ensam i sitt slag i landet. NÖK LAPJA är Ungerns enda kvinnotidning och spelar därför en mycket betydande roll i de ungerska kvinnornas liv. Den speglar deras intressen, fostrar dem och lär dem inse sin egen betydelse i samhället. Dess starka anknytning till läsekretsen speglas bland annat i att redaktionen varje månad får omkring 2.000 brev från kvinnor runtom i landet. De betraktar NÖK LAPJA som sin, som hela familjens tidning, som kämpar för att bevara och befästa freden och skapa ett rikare och lyckligare liv åt det ungerska folket, dess kvinnor och barn.

Vi gratulerar varmt 10-åringen, dess redaktion och dess läsekrets.

JULKRYSS

Lösningarna skall vara redaktionen tillhanda senast den 20 januari. Märk kuvertet »Julkrysset». De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med bokpris.

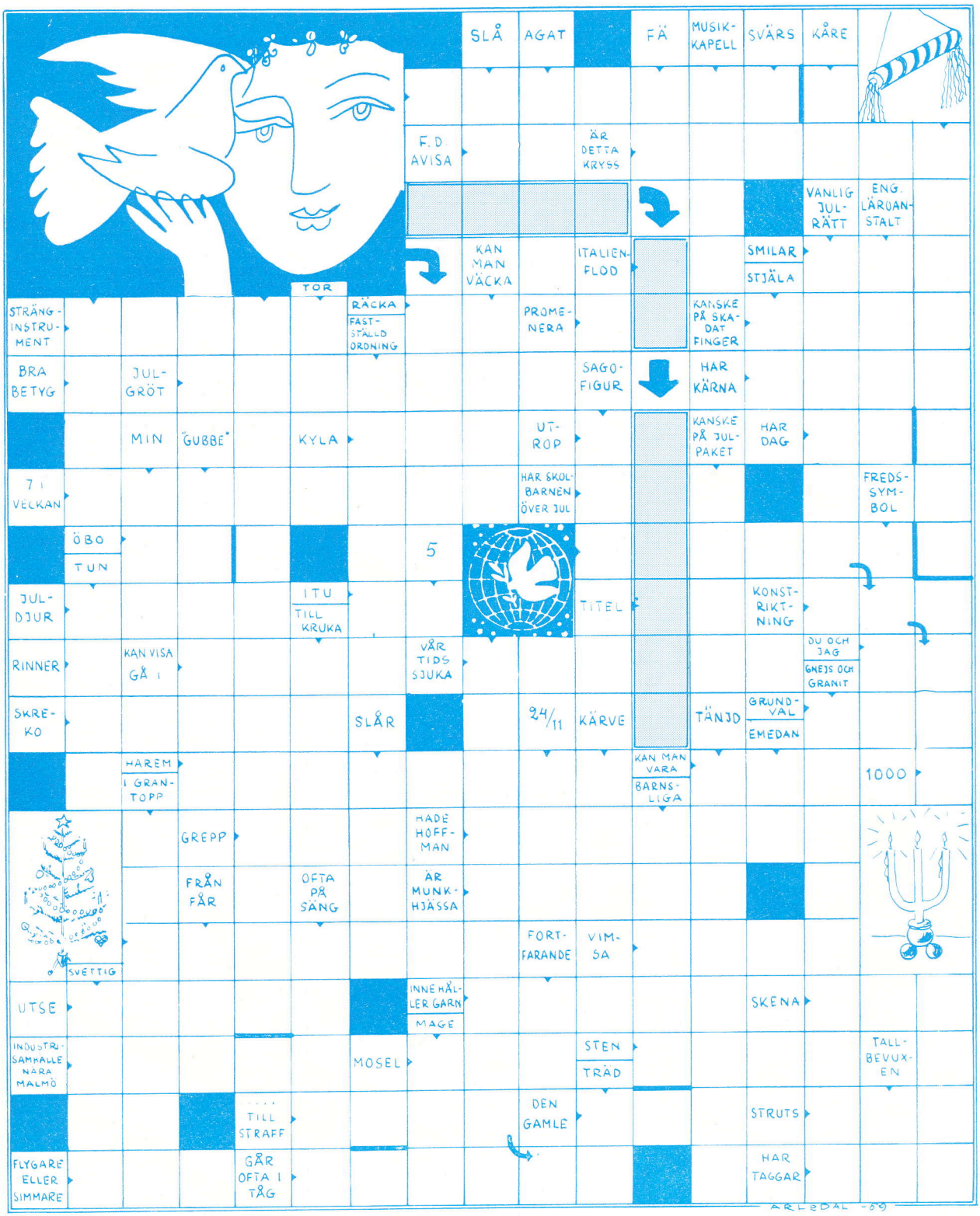

Med detta nr medföljer som bilaga ett inbetalningskort.

Pris 1:50